

การศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุนทรี แยมทัฬ

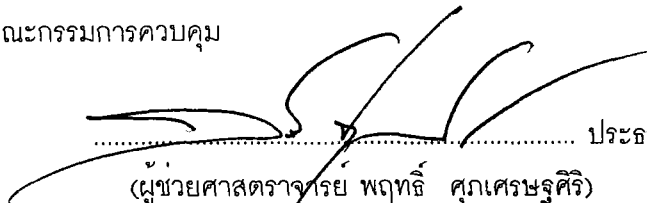
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

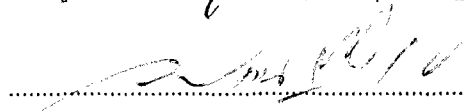
มีนาคม ๒๕๔๑

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

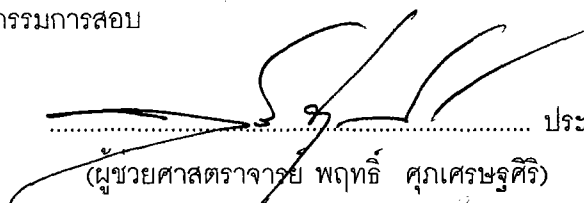
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

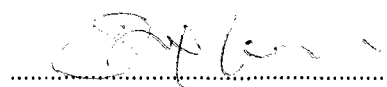

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พุทธิ ศุภเศรษฐศิริ)

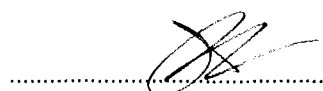

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

คณะกรรมการสอบ

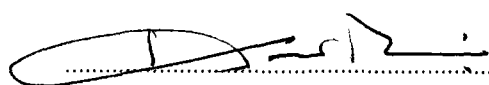

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พุทธิ ศุภเศรษฐศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์นวลลออ ทินานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 7 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2541

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
ได้รับทุน ศาสตราจารย์ ดร. สาโรจ บัวศรี

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิศุภเศรษฐศิริ ประธาน และรองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการ ซึ่งมีส่วนในการให้ความรู้ ความคิด ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย และศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อีกทั้งยังให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณอาจารย์ที่สอนวิชาศิลปะกับชีวิตในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้วิจัยสุมเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้อำนวยความสะดวกในการรวบรวมผลงานจิตรกรรมของนักเรียน แก่ผู้วิจัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณ นายสมศักดิ์ งามรุ่งวิเชียร และนายวุฒิกร กุมุท ที่ช่วยตกแต่งจนปริญญานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จเรียบร้อยและสวยงาม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้อง รุ่งพี และเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุนทรี แยมทัพ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	4
ลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 11-14 ปี	4
การสร้างงานจิตรกรรม	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
งานวิจัยในประเทศ	16
งานวิจัยต่างประเทศ	18
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	20
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	20
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	22
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	24
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	25
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	26
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	41
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	42
อภิปรายผล	42

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะทั่วไป	45
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	45
 บรรณานุกรม	 46
 ภาคผนวก	 50
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 62

๒
หน้า

[illegible]

12 ผลการศึกษาศภาพการใช้สีจากงานจิตรกรรมของนักเรียน	
จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2	
ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	38
13 สรุปผลการศึกษาศภาพการใช้สีจากงานจิตรกรรมของนักเรียน	
จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2	
ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรงเรียน	39
14 ผลการศึกษาวีธีสอนที่ใช้ในวิชาศิลปะกับชีวิต จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	
ทั้ง 7 โรงเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540	40
15 แสดงประเภทของเนื้อหาต่างๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
ที่วาดภาพตามความสนใจ และความถนัด	60
16 แสดงสภาพการใช้สี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดภาพตามความสนใจ	
และความถนัด	61

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ	57
2	ภาพเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	57
3	ภาพแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	58
4	ภาพจากจินตนาการ	58
5	ภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันนี้เรามีความเชื่อและแนวคิดว่า ศิลปะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษา และเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน ต้องกระทำอย่างทั่วถึงทุกระดับชั้น โดยมีความมุ่งหวังให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีนิสัยช่างคิด ช่างสังเกต รู้จักพินิจพิจารณา มีใจรัก และชื่นชมความงามทั้งในธรรมชาติและ การสร้างสรรค์ศิลปะ

วงการศึกษามองว่าศิลปะมีความสำคัญ แก่กิจกรรมศิลปะเด็กเป็นอย่างสูง เนื่องจากธรรมชาติของศิลปะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น เหมาะกับลักษณะนิสัยของเด็ก ๆ ที่มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบแสดงออกอย่างอิสระ รักความสวยงาม และให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับกิจกรรมทางศิลปะที่มีคำตอบไม่จำกัดตายตัว ศิลปะจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นสื่อการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ๆ อย่างดียิ่ง (เลิศ อานันท์นะ. 2529 : 98) และหลักการจัดการศึกษาศิลปะที่ดี คือการปรับปรุงหลักสูตร กิจกรรม สภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมกับเด็ก โดยใช้วิธีสอนที่มีความหลากหลายตามความรู้ ความสามารถ และวิธีการสอนของครูแต่ละคน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 48) การที่จะจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้นั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด แต่ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะ ของเด็กไทยนั้นไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดศึกษาไว้ ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะของเด็กจึงไม่ทราบถึงความสามารถ และความต้องการในการแสดงออกทางศิลปะที่แท้จริงของนักเรียน จึงจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะให้แก่เด็กตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ความเชื่อหรือทฤษฎีที่มีผู้กล่าวไว้ จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในประเทศไทยไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

โดยทั่วไปการสร้างงานจิตรกรรมของเด็กในระดับมัธยมศึกษา เป็นการสะท้อนความเห็นของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ ผ่านขบวนการทางศิลปะโดยใช้ เส้น สี แสง เงา รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ เป็นสื่อในการแสดงออก ซึ่งนักเรียนต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต จากการศึกษาของ ฮาร์ดิมาน (Hardiman. 1975 : 29-35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็กที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี เรื่องอิทธิพล ของรูปแบบ และวัตถุทางสุนทรีย์ที่มีต่อการพัฒนาการความชื่นชอบในศิลปะพบว่าเด็กมักจะชอบ วาดภาพที่มีความคุ้นเคย หรือเหมือนจริง แต่พอมีอายุสูงขึ้น จะมีความสนใจในเรื่องของสี และการออกแบบ ขณะที่โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1987 : 255-265) ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะเด็กวัย 12-14 ปี พบว่าเด็กจะวาดภาพเป็นชั้นๆ ไม่จัดภาพให้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักการศึกษาทั้งสองท่านมีความเห็นกับการพัฒนาการด้านการออกแบบกับเด็กในช่วงวัยนี้แตกต่างกัน

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของจังหวัดสระแก้ว เป็นเขตชายแดนไทย - กัมพูชา มีคนท้องถิ่นร้อยละ 60 ส่วนที่เหลืออพยพมาจากภาคกลางของทุกจังหวัด และภาคอีสาน (วิชัย สุทธิโส. 2536 :

54-57) ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปกำลังขยายตัว เพราะที่ตั้งของจังหวัดเป็นศูนย์กลางคมนาคม จากทางตะวันออกมาสู่ชายแดนทางประเทศกัมพูชา ซึ่งขณะเดียวกันก็จะได้รับผลกระทบจากการสู้รบของกองกำลังฝ่ายต่างๆ ในกัมพูชา (สมัย สุทธิธรรม, 2539 : 27) สภาพแวดล้อมเหล่านี้ น่าจะส่งผลต่อความคิดและความรู้สึกของเด็ก ซึ่งจะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในงานจิตรกรรม...

จากสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ในจังหวัดสระแก้ว ที่มีการทำสงครามอยู่เป็นระลอก และความขัดแย้งทางความคิดในการสร้างงานจิตรกรรมของนักการศึกษา อีกทั้งในประเทศไทยเรายังไม่ปรากฏว่ามีใครทำการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ให้เห็นถึงลักษณะการสร้างงานโดยทั่วไปของเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสระแก้ว เพื่อทราบถึงเนื้อหาที่นักเรียนแสดงออก พร้อมกันนั้นยังทำให้ทราบถึงความสามารถพื้นฐานทางศิลปะของนักเรียนในวัยนี้อีกด้วย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็น

1. สภาพเนื้อหา
2. สภาพการออกแบบ
3. สภาพการใช้สี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้ทราบลักษณะของการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูผู้สอนศิลปศึกษา สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน สำหรับเด็กในระดับนี้ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาจากงานจิตรกรรมชิ้นสุดท้าย ภายในชั้นเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว

1. ประชากร ได้แก่ผลงานจิตรกรรมที่นักเรียนวาดตามความสนใจ และความถนัดที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 4841 ภาพ
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผลงานจิตรกรรมที่นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัดที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 370 ภาพ ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้ แบ่งโรงเรียนมัธยมออกเป็นขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ นำมาสุ่มโรงเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายในอัตราส่วน 3 : 1 หลังจากนั้นจึงสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่ายตามจำนวนที่ต้องการศึกษา

3. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

3.1 เนื้อหา

3.2 การออกแบบ

3.3 การใช้สี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตรกรรม หมายถึง ผลงานภาพวาดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน ซึ่งเป็นภาพที่วาดตามความสนใจ และความถนัด

2. เนื้อหา หมายถึง เรื่องราวที่ปรากฏในงานจิตรกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง เนื้อหาแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เนื้อหาจากจินตนาการ และเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ

3. การออกแบบ หมายถึง การนำส่วนประกอบมูลฐานทางศิลปะที่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ จุด เส้น สี แสงเงา ทิศทาง รูปร่าง รูปทรง และลักษณะพื้นผิว จัดไว้ด้วยกันในงานจิตรกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย เอกภาพ ความสมดุล การเน้น จังหวะ และสัดส่วน

4. การใช้สี หมายถึง สีต่างๆ ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย สีแท้ น้ำหนักของสี สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน สีตรงข้าม และเว้นพื้นเป็นกระดาษ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแยกลักษณะการค้นคว้า
ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 11-14 ปี

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 11-14 ปี

ลักษณะความสนใจโดยทั่วไปต่อศิลปะของเด็ก

พฤติกรรมของเด็กวัยนี้กับงานศิลปะศึกษา

2. เอกสารเกี่ยวกับการสร้างงานจิตรกรรม

จิตรกรรม

- ความหมายของจิตรกรรม

- เนื้อหาของจิตรกรรม

การออกแบบ

- ความหมายของการออกแบบ

- ความสำคัญของการออกแบบ

- แนวทางการออกแบบ

การใช้สี

- ความหมายของสี

- ความสำคัญของสี

- คุณลักษณะของสี

- การใช้สี

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 11-14 ปี

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 11-14 ปี

จากการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1987 : 255-265) ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะเด็ก
อายุระหว่าง 12-14 ปี สามารถแยกได้ 3 ประเด็น

1. ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics) เด็กช่วงนี้เอาใจใส่ถึงความสามารถทางศิลปะ
ในระยะสั้นของตนเอง ชอบวาดลวดลายเป็นชิ้นๆ ไม่จัดภาพให้มีความสัมพันธ์กัน เช่น วาดการ์ตูนสุนัขปี
เป็นต้น

2. การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation) แสดงออกในลักษณะที่ตนเองเป็นผู้ดู เช่น วาดตัวเองกินข้าวอยู่กับพ่อแม่ เป็นต้น เหตุการณ์จะจบภายในภาพ เช่นเตะฟุตบอล ลูกฟุตบอลจะอยู่ภายในภาพไม่ว่าลูกบอลจะเด็นหายไปนอกภาพ

3. การแสดงออกทางด้านรูปคน (Human Figure Representation) รูปคนเป็นคนที่แสดงสัดส่วนตามความเป็นจริง รัศมีดวงเรื่องความถูกต้องของข้อต่อของร่างกาย แสดงความรู้สึกบนใบหน้าแบบการดู แสดงความแตกต่างระหว่างเพศชาย และเพศหญิงอย่างชัดเจน เช่นผู้ชายมีกล้ามเนื้อ ผู้หญิงมีหน้าอก เป็นต้น

จากการศึกษาของ แฮร์ริส (Harris. 1963 : 17-19) พบว่า

วัยนี้เป็นวัยสะกดกลั้น (อายุ 11-14 ปี) เด็กสามารถวิเคราะห์ผลงานของตัวเองเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการสังเกตเพิ่มขึ้น มีการรับรู้อย่างมีสุนทรีย์เพิ่มขึ้น การวาดรูปคนจะวาดอย่างระมัดระวังมากขึ้น ตัดทอนเป็นรูปเหลี่ยม เรขาคณิต มีการตกแต่งประดับประดามากขึ้น การวาดรูปเชิงประดิษฐ์ประดอยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้

จากการศึกษาของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 11-14 ปี การวาดมีลักษณะระมัดระวังมากขึ้นเนื่องจากเป็นวัยที่มีเหตุผล มองภาพวาดสัมพันธ์กับความเป็นจริงในธรรมชาติ คือพยายามวาดให้เหมือนธรรมชาติ การวาดจะเน้นรายละเอียดในสิ่งที่ตนวาดมากขึ้น

ลักษณะความสนใจโดยทั่วไปต่อศิลปะของเด็กวัยรุ่น

มาแชเล็ก (Marschalek. 1977 : 23-31) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ที่มีผลต่อความเข้าใจในงานศิลปะ และได้สรุปข้อมูลจากการจำของกิบสัน (Gibson. 1966 : 23-25) ได้ศึกษาวิจัยการรับรู้เกี่ยวกับความงาม ที่ไม่เป็นตัวของธรรมชาติ ระดับต่อมาคือมองภาพวาดในอีกทฤษฎีหนึ่งจะไม่สนใจในเนื้อหาเรื่องราวที่เหมือนจริง แต่จะสนใจอารมณ์ของภาพที่ศิลปินถ่ายทอด ระดับสุดท้ายเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ความสนใจจะมุ่งเน้นไปทางด้านเทคนิควิธีการของผลงานที่สร้างขึ้น

ฮาร์ดิมาน (Hardiman. 1975 : 29-35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็กในเรื่องอิทธิพลของรูปแบบ และวัตถุทางสุนทรีย์ ที่มีต่อการพัฒนาการของความชื่นชอบในศิลปะของเด็ก โดยอ้างแมคโคทคา (Machotka. 1971) ที่กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความชอบของเด็กพบว่า ในเด็กระดับประถม จะมีความสนใจในเรื่องของสี และเนื้อหา เมื่อโตขึ้นในระดับมัธยมจะมีความชอบและสนใจในด้านรูปแบบ องค์ประกอบของภาพ และคุณค่า นอกจากนั้นรัมป์และเซาท์เกต (Rump and Southgate. 1971) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี มักจะชอบภาพที่มีความคุ้นเคยหรือเหมือนจริง ครั้นมีอายุสูงขึ้น จะมีความสนใจในเรื่องของสี และองค์ประกอบของภาพ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1954) ได้กล่าวถึงเรื่องการพัฒนาการของเด็กในการรับรู้สิ่งต่างๆ เด็กจะรับรู้ในสิ่งต่างๆ ตัว ในระยะแรก เมื่อโตขึ้นการรับรู้จะขยายวงกว้างออกไป เช่น รู้ส่วนรวม รู้จักขนาด รูปทรง สี ซึ่งสิ่งต่างๆ นี้เป็นเรื่องของ "การเลือกสรรในการรับรู้" และเกณฑ์ของการเลือกสรรในการรับรู้มี

องค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความต้องการ ความพอใจ และคุณค่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และ อารมณ์อีกด้วย

จากผลการศึกษารูปร่างต้นพอสรุปได้ว่า ลักษณะความสนใจต่อศิลปะของเด็กในวัยนี้ การรับรู้ ความงามนั้นเริ่มมาจากชื่นชอบ แล้วจึงไปสู่การประเมินคุณค่า สนใจเทคนิควิธีการ สี และองค์ประกอบศิลป์ ของผลงานที่สร้างขึ้น มา มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินผลงาน

พฤติกรรมของเด็กวัยรู่กับงานศิลปะศึกษา (ชลอ พงษ์สามารถ. 2526 : 51)

เพศชาย มีความคิดพิจารณา และการใช้สติปัญญา การแสดงออกทางศิลปะจะแสดงความรุนแรง หนักแน่นเป็นตัวของตัวเอง ชอบงานที่ทำหาย ชอบความแปลกใหม่ แข็งกร้าว และโลดโผน ในการใช้เส้นและ สี จะรู้จักเลือกคั้นคว้า ทดลอง เปรียบเทียบ และคิดว่าตนเองมีความสามารถเหนือคนอื่นจะมีอารมณ์อ่อนไหว ถ้างานไม่ประสพผลสำเร็จอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้

เพศหญิง อารมณ์อ่อนไหวง่าย ชอบงานประเภทประดิษฐ์ ออกแบบ งานที่เกี่ยวกับการจัดตกแต่ง การใช้สี ชอบความนุ่มนวล สีอ่อนหวาน ใช้สีเก่ง ชอบงานประณีตกว่าเพศชาย สีก็ไม่รุนแรงเท่าเพศชาย สนใจในกิจกรรมแปลกๆ ไม่กล้าแสดงออกทางโลดโผน

เอกสารเกี่ยวกับการสร้างงานจิตรกรรม

จิตรกรรม

ความหมายของจิตรกรรม

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 324) ให้ความหมายของจิตรกรรมว่า เป็นภาพที่ศิลปินแต่ละบุคคล สร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรีภาพและความชำนาญ โดยใช้สีชนิดต่างๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น เป็นต้น เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 52) ให้ความหมายของจิตรกรรมว่า เป็นการถ่ายทอดรูปแบบ โดยการใช้สี ซึ่งอาจจะอาศัยการวาดเขียน หรือไม่อาศัยก็ได้ การระบายสีมีชื่อเรียกตามลักษณะของคุณลักษณะที่ใช้ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีฝุ่น หรือผสมกัน การระบายสีมีความหมายเหมือนกับงานจิตรกรรม ซึ่งอาจเป็นจิตรกรรมสีเดียว (Monochromatic Painting) หรือจิตรกรรมหลายสี (Polychromatic Painting)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 45) ให้ความหมายของจิตรกรรมว่า เป็นผลรวมของการจัดสรร สี เส้น และบริเวณว่างเข้าด้วยกัน โดยที่ศิลปินเป็นผู้สร้างและแสดงออกให้เป็นจริงขึ้น

จากความหมายของจิตรกรรมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า หมายถึง การถ่ายทอดรูปแบบลงในบริเวณว่าง โดยการใช้สีชนิดต่างๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น หรือผสมกัน ทั้งนี้เพื่อบันทึกเรื่องราว

โครงสร้างทั่วไปในการสร้างงานจิตรกรรม ประกอบด้วย

1. เนื้อหา
2. การออกแบบ
3. การใช้สี

เนื้อหา

อารี สุทธิพันธุ์ (2533 : 20-22) ให้ความหมายของเนื้อหาว่าเป็นเรื่องราวที่คนด้วยกันมองเห็นรับรู้ได้ หรือที่คนไม่เคยเห็นในโลกความเป็นจริง โดยจัดเรื่องราวได้ 4 หมวดหมู่ ดังนี้

1. เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และความเชื่อในศาสนา จากผลงานศิลปะบนผนังถ้าจะเห็นเรื่องการล่าสัตว์เป็นส่วนมาก ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์สมัยนั้น ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูก รู้จักแบ่งงานกันทำกลายเป็นระบบสังคม เรื่องราวมักจะปรากฏเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนา ทั้งนี้เพื่อว่าคนในสังคมจะได้มีหลักยึดมั่นอันเดียวกัน มีความเห็นเกี่ยวกับอำนาจลี้ลับนอกเหนือมนุษย์เหมือนๆ กัน รูปแบบของพระเจ้า และประวัติทางด้านอิทธิฤทธิ์ ได้รับการถ่ายทอดบนผนัง และตามบริเวณสถาปัตยกรรมที่สำคัญๆ ของสังคม ลักษณะของรูปแบบตามเรื่องราวดังกล่าวนี้นี้มักจะมีลักษณะเหมือนจริง โดยเพิ่มเติมจินตนาการของศิลปินเข้าไปด้วย ในที่สุดก็จะมีลักษณะเหมือนจริง และตกแต่งประดับประดามาก ซึ่งจะรวมถึงการเลือกคุณค่าของวัสดุที่มีค่ามากที่สุด หนานานมากที่สุด เพื่อถ่ายทอดรูปแบบพระเจ้าที่เคารพมากที่สุด

2. เรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่ธรรมชาติสร้าง และมนุษย์สร้าง เรื่องราวดังกล่าวนี้นี้ปรากฏให้เห็นควบคู่กับเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ ภาพธรรมชาติ ภาพทิวทัศน์ ภาพสิ่งก่อสร้าง ภาพอาคาร ภาพโบสถ์วิหาร เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนี้ได้แนวคิดจากนักปรัชญาของกรีกโบราณ ซึ่งมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลเป็นเสมือนเครื่องวัดของสิ่งต่างๆ มนุษย์เราจึงหันมาสนใจความเป็นอยู่ของมนุษย์ มากกว่าสนใจในอำนาจที่นอกเหนือมนุษย์ รูปแบบที่ปรากฏตามเรื่องราวนี้นี้จึงมีลักษณะเหมือนจริง โดยใช้คนจริงๆ เป็นแบบมากที่สุด และพยายามแสดงท่าทางให้เหมือนคนจริงๆ ส่วนเนื้อหาสาระนั้นก็เพื่อเตือนให้มนุษย์ตระหนักในความสำคัญของมนุษย์เอง ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็น ทั้งทางด้านความงาม และทางด้านความทารุณโหดร้ายการกดขี่ระหว่างมนุษย์

3. เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เรื่องราวดังกล่าวนี้นี้ ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องความสัมพันธ์ของครอบครัว เรื่องความเห็นอกเห็นใจกันในสังคมที่แตกต่างระหว่างชนชั้น เรื่องราวตามแนวนี้ อาจแสดงออกในรูปของการส่งเสริมให้ผู้ดู ตระหนักในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน หรืออาจแสดงออกในทางตรงกันข้าม โดยหวังผลในทางดี ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานสำหรับเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพลังงานในตัวมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในระบบประชาธิปไตย โดยเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ในบางสมัยถูกละเลยไปมาก เช่น ความเชื่อในความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี เป็นต้น ลักษณะรูปแบบตามเรื่องราวนี้นั้นส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะเหมือนจริงด้วยการใช้แสงและเงาตามตาเห็น หรือดัดแปลงตามที่เห็นว่าเหมาะสม หรือการใช้รูปและพื้นผิวก่อนอย่างกลมกลืน

4. เรื่องราวที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เรื่องราวตามแนวนี้เป็นเรื่องราวที่พัฒนาขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และได้เจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน จุดเริ่มแรกดูเหมือนว่าเกิดขึ้นหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา เนื่องจากรูปแบบศิลปกรรมของสมัยโดยอมสะท้อนสภาพความเป็นไปของความเจริญทางสังคมของสมัยนั้น เรื่องราวที่นำมาถ่ายทอดในช่วงหลังจึงเป็น

รูปเครื่องจักรกล การแสดงเกี่ยวกับความเร็ว การแสดงเกี่ยวกับการคาดฝันข้างหน้าในอวกาศ การผจญภัยทางความคิดต่าง ๆ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 89-107) ได้แบ่งเนื้อหาทางด้านศิลปะดังนี้

1. เนื้อหาส่วนตัว เป็นเนื้อหาที่เริ่มต้นจาก ชีวิตส่วนตัว ความรัก ความพอใจส่วนตัว แบ่งออกเป็น
 - 1.1 การแสดงออกทางด้านจิตวิทยา
 - 1.2 ความรัก เพศ และชีวิตครอบครัว
 - 1.3 ความตาย และอารมณ์ที่น่ากลัว
 - 1.4 ความศรัทธาส่วนตัว
 - 1.5 การแสดงออกทางด้านความประณีตงดงาม
2. เนื้อหาเพื่อสังคม มนุษย์ผู้สร้างผลงานศิลปกรรมนำไปเปิดเผยในสังคม ก็น่าจะเป็นสมบัติของสังคมด้วย แบ่งออกเป็น
 - 2.1 การเมือง และลัทธิความเชื่อ
 - 2.2 บรรยายสังคม
 - 2.3 ถากถางสังคม

โบเวน (Bowen. 1992 : 111-143) ได้จำแนกเนื้อหาหรือเรื่องราวของการวาดภาพ ดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพสัตว์ (Animals)
2. เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ (Nature)
3. เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านเมือง (Cities)
4. เรื่องราวเกี่ยวกับโลกส่วนตัว (an Intimate World)
5. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพคนเหมือน (Portraiture)
6. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพเปลือย (a Short Naked History)
7. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพท่าทาง (Gesture)
8. เรื่องราวเกี่ยวกับที่ยึดถือลักษณะเหมือนจริง (Holding Reality Down)
9. เรื่องราวเกี่ยวกับเวลา และความเคลื่อนไหว (Time and Movement)
10. เรื่องราวเกี่ยวกับความลึกลับมหัศจรรย์ (Fantasy)

จากการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิดต่างๆ ในเนื้อหาของงานจิตรกรรม ผู้วิจัยได้ประมวลตามที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ ภาพคน ภาพสัตว์ ภาพดอกไม้ เป็นต้น
2. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง ได้แก่ ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง ภาพเครื่องบิน เป็นต้น
3. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ได้แก่ ความรัก ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว เป็นต้น
4. เนื้อหาเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้แก่ ยานอวกาศ ความเจริญก้าวหน้าของเครื่องจักรกล เป็นต้น

การออกแบบ

ความหมายของการออกแบบ

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 32) ให้ความหมายของการออกแบบว่า เป็นโครงสร้างของผลงานที่มองเห็นทั้งหมด ซึ่งผสมกันอย่างกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การออกแบบที่เห็นอาจจะแสดงเป็นรูปแบบต่างๆ เช่น ลักษณะซ้ำๆ กัน เกี่ยวโยงกัน และลักษณะเด่นชัดของวัตถุ เป็นต้น

พระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 53) ให้ความหมายของการออกแบบว่า เป็นสิ่งที่ศิลปินใช้เป็นสื่อในการแสดงออก และสร้างความหมาย โดยการนำมาจัดเข้าด้วยกันให้เกิดเป็นรูปทรงอันเด่นชัด

ออกเวิร์ต (Ocvirk. 1962 : 17) ให้ความหมายของการออกแบบว่า เป็นเครื่องหมายที่นำมาจัดรวมกันแล้วเกิดเป็นรูปทรงต่างๆ ขึ้น ศิลปินจะใช้องค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะเป็นสื่อความหมายในการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของตน

จากความหมายของการออกแบบข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์พยายามสื่อในการแสดงออก โดยนำส่วนประกอบมูลฐานทางศิลปะ (Elements of Art) ที่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ จุด เส้น สี แสง เงา ทิศทาง รูปร่าง และลักษณะผิว เพื่อสื่อความหมายตามความคิดของตน

ความสำคัญของการออกแบบ

งานจิตรกรรมโดยทั่วไปเกิดจากการนำเอาส่วนประกอบมูลฐานทางศิลปะ มาจัดวางอย่างลงตัว อันนำมาสู่ความงามของภาพนั้น มีผู้แสดงความเห็นถึงความสำคัญของการออกแบบดังนี้

เอกชัย สุนทรพงษ์ (2529 : 86) ให้ความเห็นถึงความสำคัญในการออกแบบว่า มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ความงาม เมื่อผู้บริโภคสัมผัสกับความงาม จิตรับทราบความงามนั้น เกิดความซาบซึ้งและรู้คุณค่า

สุชาติ เกาทอง (2536 : 67) ให้ความเห็นถึงความสำคัญในการออกแบบว่า เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์ เพื่อพิจารณางานศิลปะว่ามีความงามและความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2528 : 44) ให้ความเห็นถึงความสำคัญในการออกแบบว่า รูปทรงลักษณะที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพนั้น ขึ้นอยู่กับการออกแบบให้เกิดความเป็นเอกภาพ (Unity) โดยใช้หลักของการจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของงานศิลปะนั้น

ความสำคัญของการออกแบบดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ และพิจารณาความงามในงานจิตรกรรม

แนวทางการออกแบบ

จากการศึกษาข้อมูลจากนักการศึกษาหลายท่านผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการออกแบบในการสร้างงานจิตรกรรม มีดังนี้

1. เอกภาพ (Unity)
2. ความสมดุล (Balance)

3. การเน้น (Emphasis)
4. จังหวะ (Rhythm)
5. สัดส่วน (Proportion)

1. เอกภาพ (Unity)

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2525 : 64) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแต่ละส่วนขององค์ประกอบขั้นมูลฐาน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน จนมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกัน

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 49) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นการจัดองค์ประกอบขั้นมูลฐานต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ เมื่อมองดูแล้วมีความเป็นหน่วยเดียวกัน

ชูลัด นิมเสมอ (2531 : 101) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นการรวมตัวกันอย่างมีระเบียบและดุลยภาพของเรื่อง แนวเรื่อง และรูปทรง

จากความหมายของเอกภาพดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การรวมตัวของส่วนประกอบขั้นมูลฐานทางศิลปะอันได้แก่ เส้น สี แสง เงา รูปร่าง และรูปทรง เป็นต้น ซึ่งเมื่อดูภาพแล้วมีความเป็นหน่วยเดียวกัน

2. ความสมดุล (Balance)

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 76) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง ความเท่ากันหรือการถ่วงให้เกิดความเท่ากัน การเท่ากันนี้อาจจะไม่เท่ากันจริงก็ได้ เป็นความเท่ากันในความรู้สึก

เกษร ธิตะจารี (ม.ป.ป. : 143) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง การจัดองค์ประกอบที่ให้ความรู้สึกภาพนั้นๆ มีน้ำหนักเท่ากัน

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2504 : 63) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง ความทรงตัว อยู่นิ่งมั่นคง เปรียบเหมือนกับตาชั่งที่อยู่ในสภาพที่เท่ากันทั้งสองข้าง

จากความหมายของความสมดุลดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การถ่วงให้เกิดความเท่ากันทางสายตา

การจัดภาพให้มีความสมดุลตามแนวทางของ วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2504 : 64) และวัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 76) มีแนวทางที่เหมือน และต่างกันซึ่งรวบรวมได้ 3 แนวทาง ดังนี้

2.1 สมดุลจากแกนกลาง เป็นความสมดุลที่มีองค์ประกอบ 2 ข้างเหมือนกัน เช่น ใบหน้าของมนุษย์ที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งชายและชาว

2.2 สมดุลจากความรู้สึก อาจจะแตกต่างกันด้วยขนาด รูปร่าง รูปทรง และสี เช่น ภาพทิวทัศน์ ด้านหนึ่งมีหาดทราย มีต้นมะพร้าว มีเรือประมงจอด ส่วนมุมตรงข้ามมีเกาะ มีกระท่อมชาวเกาะ มีหมุดต้นไม้

3. การเน้น (Emphasis)

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2504 : 79) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการส่งเสริมองค์ประกอบชั้นมูลฐานทางศิลปะ ให้เห็นเป็นที่สะดุดตากว่าองค์ประกอบชั้นมูลฐานอื่นๆ

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 94) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการส่งเสริมองค์ประกอบมูลฐานของศิลปะให้เห็นเป็นที่สะดุดตากว่าส่วนอื่นๆ เป็นการเรียกร้องความสนใจ

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 56) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเด่นเป็นพิเศษ เป็นการกำหนดจุดเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในงานนั้น

จากความหมายของการเน้นดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การทำให้เด่นเป็นพิเศษเฉพาะบางแห่งที่ต้องการให้แปลกตา เพื่อให้เป็นจุดสนใจ

การจัดภาพเพื่อให้ภาพน่าสนใจ โดยใช้การเน้นตามแนวทางของ วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2504 : 79-80) และบุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 56) มีแนวทางทั้งที่เหมือน และแตกต่างซึ่งรวบรวมได้ 3 แนวทางดังนี้

3.1 การเน้นโดยใช้เส้น รูปร่าง และขนาดให้ตัดกัน เป็นการเน้นด้วยการใช้ส่วนประกอบมูลฐานของศิลปะ ส่งเสริมให้เกิดจุดเด่น เช่น ใช้เส้นส่วนใหญ่ พาสายตาไปยังจุดเด่น ใช้รูปร่างลักษณะส่งเสริมไปยังจุดเด่น หรือให้ขนาดของจุดเด่นใหญ่เป็นพิเศษกว่าส่วนรอบๆ ตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ คือ การเขียนภาพที่ลากเส้น ให้ไปรวมกันที่บริเวณจุดเด่น การจัดอันดับพระพุทธรูปเรียงเป็นอันดับกันทั้งสองข้าง ไปจนถึงองค์พระประธานที่ใหญ่อยู่ตรงกลาง จะดูเด่นเป็นพิเศษ

3.2 การเน้นโดยการตกแต่ง คือการตกแต่งบริเวณหรือส่วนที่จะเน้นให้งดงามเป็นพิเศษ เช่น เน้นและตกแต่งเป็นพิเศษที่ใบหน้า เป็นต้น

3.3 การเน้นโดยการวางช่องว่างให้เหมาะสม คือการจัดพื้นที่ว่างรอบๆ สิ่งที่จะเน้นนั้น ให้เรียบไม่สับสนสามารถเห็นได้ง่ายๆ ตัวอย่างที่จะเห็นในชีวิตประจำวัน คือบุคคลที่ยืนอยู่หน้าพุ่มไม้ที่มีกิ่งก้านยุ่งเหยิงจะเห็นยาก และไม่งามตาเท่ากับออกมายืนอยู่ในที่ๆ มีท้องฟ้าที่ใสสะอาดเป็นพื้นอยู่ด้านหลัง

4. จังหวะ (Rhythm)

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 54) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการจัดจังหวะของไฟ เพื่อให้เกิดความงาม การจัดจังหวะลีลาดีนั้นจะเป็นการจัดที่เห็นความจำเจ ซ้ำซาก

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 78-79) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการเคลื่อนไหวที่มีจังหวะกลมกลืนต่อเนื่องกันอย่างงดงาม การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะเรียบๆ และสม่ำเสมอ

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 94) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการเคลื่อนไหว การเว้นระยะการต่อเนื่องกันขององค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ

จากความหมายของจังหวะดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง ช่องว่าง หรือช่องไฟระหว่างรูปทรง

การจัดภาพโดยมีจังหวะตามแนวทางของ วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์ (2504 : 77) และสวนศรี ศรีแพ่งพงษ์ (2534 : 94) มีแนวทางที่เหมือนกัน 2 แนวทาง ดังนี้

4.1 การซ้ำหรือการย้ำ (Repetition) คือการใช้รูปทรง รูปลักษณะ สี และเส้นซ้ำๆ กันออกไป เช่น ลายไทยที่มีการใช้รูปทรงซ้ำๆ กัน

4.2 การขยายเพิ่มมากขึ้น และการต่อเนื่องกัน (Progression and Continuity) หมายถึง การเพิ่มเส้น สี ความอ่อนแก่ และขนาดให้ต่อเนื่องกันไป เช่นการเพิ่มขนาดจากเล็กไปหาใหญ่ เช่น การเขียนภาพแถวของต้นไม้ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นทีละน้อยโดยสม่ำเสมอ การจัดแบบนี้ นอกจากช่วยให้ภาพดูงดงามเป็นระเบียบแล้ว ยังช่วยให้ภาพนั้นดูมีระยะเพิ่มมากขึ้น

5. สัดส่วน (Proportion)

สวนศรี ศรีแพ่งพงษ์ (2534 : 92) และเกษร ธิตะจารี (ม.ป.ป. : 143) ให้ความหมายของสัดส่วนเหมือนกันว่า เป็นการจัดองค์ประกอบที่ให้ได้ส่วนกัน มีความพอดีในสิ่งนั้นๆ

วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์ (2504 : 68) ให้ความหมายของสัดส่วนว่าเป็นการได้ส่วนกันของรูปลักษณะ และรูปทรงที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนกันอย่างเหมาะสม จากความหมายของสัดส่วนดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า หมายถึง การได้ส่วนกันของรูปร่างรูปทรงทั้งในตัวเอง และสัมพันธ์กันกับส่วนอื่นๆ ในภาพ

การจัดภาพให้มีสัดส่วนตามแนวทางของ บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 54) และพีระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 155) มีแนวทางที่เหมือนกัน 2 แนวทาง ดังนี้

1. สัดส่วนที่พอเหมาะของตัวมันเอง เช่น สัดส่วนของแจกัน คน เป็นต้น
2. สัดส่วนที่พอเหมาะระหว่างตัวมันเองกับวัตถุอื่น เช่น ความสัมพันธ์ของรูปทั้งหมดในภาพ

การใช้สี

ความหมายของสี

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 45) และขวลิต ดาบแก้ว (2526 : 209) ให้ความหมายของสีตรงกันว่า เป็นลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตา เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งต่อความรู้สึก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 825) ให้ความหมายของสีว่า เป็นลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่สายตาเราให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว ฯลฯ เราสามารถมองเห็นด้วยจักขุสัมผัส

กัลยาณี กาญจนกุล (2539 : 8) ให้ความหมายของสีมี 2 ด้าน คือ

1. หมายถึง สีชนิดหนึ่งที่ใช้จิตรกรนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานด้านจิตรกรรม
2. สีเป็นพลังประเภทหนึ่ง เมื่อตาของเรารับแสงสว่างพร้อมกับภาพวัตถุ สิ่งของรอบตัวภาพจะผ่านไปสู่ประสาทที่เรียกว่า เรตินา (Retina) จะทำหน้าที่ส่งภาพไปยังสมองทำให้เกิดการมองเห็น และรู้สึกสัมผัสต่อภาพเบื้องต้นทั้งรูปทรง และสี

จากความหมายของสีดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง สีชนิดหนึ่งที่มีผู้นำมาสร้างผลงานทางจิตรกรรม

ความสำคัญของสี

ลักษณะของสีต่างๆ ที่เรารับรู้กันมีความสำคัญอย่างยิ่งในงานจิตรกรรม ซึ่งได้มีผู้ให้ความสำคัญของสีไว้ดังนี้

วิรัตน์ พิชญไพบูลย์ (2528 : 15) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่า เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสร้างเหตุการณ์ให้เกิดความรู้สึก เพื่อเตรียมความสนใจในงานจิตรกรรม สีสามารถสร้างลักษณะพิเศษของภาพ สีให้ความรู้สึก ให้ความหมาย หรือสามารถใช้เป็นสัญลักษณ์ และให้ลักษณะพิเศษเฉพาะกับงานที่ทำ

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 67) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่าเป็นหลักในการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ต้องการเน้นเป็นจุดเด่นของผลงาน

ชุลุด นิมเสมอ (2531 : 57) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่า ทำหน้าที่เช่นเดียวกับน้ำหนักทุกประการ แต่เพิ่มหน้าที่พิเศษที่สำคัญที่สุดขึ้นอีกประการหนึ่ง คือให้อารมณ์ความรู้สึกด้วยตัวเองโดยตรง

จากความสำคัญของสีดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สีมีหน้าที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศเรียกความสนใจในงานจิตรกรรม และที่สำคัญที่สุดก็คือสร้างอารมณ์ความรู้สึก

คุณลักษณะของสี

สีเป็นองค์ประกอบขั้นมูลฐาน ที่สำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในงานจิตรกรรม ซึ่งพระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 57) ชุลุด นิมเสมอ (2531 : 57) ทวีเดช จีวบาง (2536 : 6-9) และ สุชาติ เกาทอง (2536 : 82) ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสีมีลักษณะพิเศษ 3 ประการ ดังนี้

1. มีความเป็นสีแท้ (Hue) หมายถึงคุณสมบัติที่แสดงลักษณะของตัวมันว่าเป็นสีอะไรตามวงจรสีธรรมชาติ สีแท้มีอยู่ 12 สี ได้แก่

- สีขั้นที่ 1 (Primary Colors) หรือแม่สี ได้แก่ เหลือง แดง น้ำเงิน
- สีขั้นที่ 2 (Secondary Colors) ได้แก่ ส้ม เขียว ม่วง
- สีขั้นที่ 3 (Intermediate Colors) ได้แก่ ส้มเหลือง ส้มแดง เขียวน้ำเงิน เขียวเหลือง

ม่วงแดง ม่วงน้ำเงิน

2. มีน้ำหนักอ่อนแก่ (Value) หมายถึง น้ำหนักจากสีอ่อนไปยังสีแก่ สีทั้ง 12 สี มีคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งคือ มีน้ำหนักอ่อน-แก่ เฉพาะตัวอาจจะใกล้เคียงกัน เหมือนกันหรือต่างกัน น้ำหนักอ่อน-แก่ เฉพาะตัวนี้เรียกว่า น้ำหนักปกติ (Normal Value) โดยเปรียบเทียบจากน้ำหนักขาว-ดำ และน้ำหนักปกติของทุกสี เปลี่ยนแปลงได้โดยผสมสีขาว สีเทา สีดำ สีตรงข้าม และผสมน้ำ

3. มีความเข้มเฉพาะตัว (Intensity) เป็นคุณสมบัติสุดท้ายของสีทั้ง 12 สี ความเข้มหมายถึงความสดใส สีทุกสีจะมีความเข้มสูงสุดเมื่อเป็นสีแท้ และเมื่อสีแท้ถูกเปลี่ยนน้ำหนัก ความเข้มก็เปลี่ยนไปด้วย สีที่มีความเข้มสูงสุดคือ สีแดง ต่ำสุดคือ สีม่วง เราจะรู้ว่าสีใดมีความเข้มมากน้อยแค่ไหน โดยการเปรียบเทียบกับสีเทา

การใช้สี

การใช้สีนั้นเรามีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสนใจ แสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึก จากการศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับการใช้สีของ ขวลิขิต ดาบแก้ว (2526 : 212-220) ทวีเดช จีวบาง (2536 : 25-40) ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 45-47) กัลยาณี กาญจนกุล (2539 : 11-17) พระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 56-58) และวัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 72) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษาในเรื่องการใช้สี มีด้วยกัน 5 ลักษณะ ดังนี้

1. คุณค่าของสี (Value)

จากการศึกษาศาสตร์ในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 25) ขวลิขิต ดาบแก้ว (2526 : 213) และพระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 57) สรุปได้ ดังนี้

คุณค่าของสี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ค่าน้ำหนักของสีหลายสี (Value of Different Colour) คือ น้ำหนักอ่อนไปแก่ในวงจรสีธรรมชาติ ดังนี้ สีเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง และสีม่วง หรือสีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีนํ้าเงิน และสีม่วงน้ำเงิน

1.2 ค่าน้ำหนักของสีเดียว (Value of Single Colour) คือ ค่าของน้ำหนักสีเดียวจากอ่อนไปแก่ โดยการผสมสีขาว

การทำให้สีมีน้ำหนักทำได้ 5 วิธี

1. โดยการใช้สีขาวผสม (Tint) เพื่อลดความเข้ม โดยให้น้ำหนักไปในทางสีขาว วิธีนี้ใช้ได้กับสีทุกชนิด เช่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีน้ำมัน สีเทียน และสีชอล์ก เป็นต้น

2. โดยการใช้สีใกล้เคียงเข้าช่วย วิธีนี้ค่อนข้างจะยากกว่าวิธีอื่นๆ เช่น ในขณะที่ระบายสีเหลืองลงบนพื้นสีแดง เราจะเห็นว่าสีเหลืองและแดงนั้น มีสีส้มเข้ามาปนอยู่สำหรับแม่สีทั้ง 3 สี ซึ่งหมายถึง สีเหลือง สีแดง สีนํ้าเงินนั้น สีเหลืองมีน้ำหนักน้อยกว่าสีแดง และสีนํ้าเงินตามลำดับ และในเวลาเดียวกัน สีเหลืองมีน้ำหนักน้อยกว่าสีม่วง ถ้าดูจากวงจรสีแล้วเราจะพบว่าน้ำหนักของสีเริ่มจากสีเหลือง และเพิ่มน้ำหนักไปตามลำดับจนถึงสีม่วง สำหรับวิธีนี้ใช้กับสีทุกชนิด

3. โดยการเติมนํ้า วิธีนี้ถูกจำกัดโดยคุณสมบัติของสี อาจใช้ได้กับ สีน้ำ สีหมึก สีเมจิก สำหรับสีน้ำและสีหมึกนั้น มีลักษณะโปร่งใส ทำให้เกิดน้ำหนักโดยการเติมนํ้าที่ละน้อย ส่วนสีเมจิกนั้น เราสามารถนำสีเมจิกที่หมดแล้ว เก็บไว้ใช้ในงานได้เป็นอย่างดีโดยการจุ่มนํ้าทำให้เกิดน้ำหนักได้ แต่โดยทั่วไปสีเมจิกมักจะมีสีไว้ให้เลือกใช้ตามน้ำหนักสีมากมาย แต่การใช้นํ้าเป็นเทคนิคหนึ่งที่สร้างคุณค่าน้ำหนักได้ อีกทั้งยังเป็นการประหยัดอีกด้วย

4. โดยการผสมสีเทาหรือสีตรงข้าม เพื่อลดความเข้มโดยให้น้ำหนักกลาง เรียกว่า สีกลาง (Neutral)

5. โดยการผสมสีดำ เพื่อลดความเข้มโดยให้น้ำหนักไปทางสีดำ เรียกว่า สีคล้ำ (Shade)

2. สีกลมกลืน (Harmony)

จากการศึกษาเอกสารในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 30-32) ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 45) และกัลยาณี กาญจนกุล (2539 : 11) สรุปได้ ดังนี้

สีกลมกลืน คือสีที่อยู่ติดกันในวงจรสีธรรมชาติ เป็นการใช้สีในวงจรสีธรรมชาติเรียงตามกันไป จะวนไปทางใดก็ได้ 6 สีด้วยกัน ซึ่งมีแนวทางในการใช้ 2 วิธี ดังนี้

1. สีกลมกลืนแบบข้างเดียว เช่น ถ้ากำหนดสีระยะแรกเป็นสีเขียว สีกลมกลืนต่อไปจะต้องเป็นสีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และบวกสีใกล้เคียงต่อไป หรือจะใช้สีกลมกลืนทางสีส้มก็ได้ แต่ต้องเป็นการใช้สีกลมกลืนแบบเดียวกัน หรือวรรณะเดียว

2. การใช้สีกลมกลืนแบบขนานข้าง เช่น กำหนดสีแดงเป็นสีกลางอยู่กึ่งกลางสีอีกด้านหนึ่ง ต้องเป็นสีใกล้เคียง คือ แดงเข้ม ม่วงแดง หรือม่วง และสีใกล้เคียงอีกด้านหนึ่งต้องเป็น สีส้มแดง สีส้ม หรือสีส้มเหลือง

สีตามลำดับวงจรสีธรรมชาติ เริ่มจากสีเหลืองเป็นสีที่ 1 ดังนี้

1. สีเหลือง	2. สีเขียวเหลือง หรือสีเขียวแกมเหลือง
3. สีเขียว	4. สีเขียวน้ำเงิน หรือสีเขียวแกมน้ำเงิน
5. สีน้ำเงิน	6. สีม่วงน้ำเงิน หรือสีม่วงแกมน้ำเงิน
7. สีม่วง	8. สีม่วงแดง หรือสีม่วงแกมแดง
9. สีแดง	10. สีส้มแดง หรือสีส้มแกมแดง
11. สีส้ม	12. สีส้มเหลือง หรือสีส้มแกมเหลือง

3. สีตรงข้าม (Complementary)

จากการศึกษาเอกสารในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 39) ขวลิต ดาบแก้ว (2526 : 212) และพีระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 58) สรุปได้ ดังนี้

สีตรงข้าม หมายถึง นำสีที่อยู่ตรงกันข้ามในวงจรสีธรรมชาตินำมาใช้ในงานเดียวกัน สีทุกสีจะมีสีคู่ของมัน เมื่อเอ่ยปากรู้ว่าสีสองสีเป็นสีตรงข้ามกันหรือเปล่าให้เอามาดผสมกันดู ถ้าผลลัพธ์เป็นสีกลาง (Neutral Tint) แสดงว่าต่างก็เป็นสีตรงข้าม สีตรงข้ามมีตัวอย่างดังนี้

สีม่วง	สีคู่คือ สีเหลือง
สีม่วงน้ำเงิน	สีคู่คือ สีส้มเหลือง
สีน้ำเงิน	สีคู่คือ สีส้ม
สีเขียวน้ำเงิน	สีคู่คือ สีส้มแดง
สีเขียว	สีคู่คือ สีแดง
สีเขียวเหลือง	สีคู่คือ สีม่วงแดง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

โกศล ภูพลอย (2532 : 91-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 10 จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของ โลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วย เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และทรงผมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 99.23 แสดงออกทางกริยาการเคลื่อนไหวน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.08

2. ด้านการจัดพื้นที่ นักเรียนแสดงออกโดยแสดงสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.45 แสดงออกทางลักษณะสามมิติน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 15.38

3. ด้านการใช้สี นักเรียนแสดงออกโดยใช้เส้นในการระบายสีซ้ำๆ ไปตามทิศทางเดียวกันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.31 แสดงออกถึงความแตกต่างของสีใกล้เคียงกันน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.77

4. ด้านการออกแบบ นักเรียนแสดงออกโดยเน้นการตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.08 แสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างเพศน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.92

จิตติรัตน์ อัดตะนันต์ (2530 : 90-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา การแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านการวาดภาพ คน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของโลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออก ทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียน ภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 คือ นักเรียนชายชอบวาดคนผู้ชาย สัตว์ปีก และเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด นักเรียนหญิงชอบวาดคนผู้หญิง ภาพสัตว์ปีกและเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด มีพัฒนาการ ทางศิลปะโดยการเขียนภาพอยู่ในขั้นที่ 4 คือขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง

2. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สี 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุดคือ สีเมจิก สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้น้อยที่สุด คือ สีเทียน

3. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุด และสีดำน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงเลือกใช้สีแดงมากที่สุดและสีดำน้อยที่สุด

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยจำแนกเพศ ปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้สูงที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ และงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคืองานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ

ปราณี ศรีโชค (2530 : 95-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น รวมเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออกทางศิลปะเด็ก โดยการเขียนภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนชายชอบเขียนภาพนักกีฬา ภาพสัตว์ป่า และภาพจากการต่อสู้ ขณะที่นักเรียนหญิงชอบเขียนภาพบ้าน ภาพคน และภาพสัตว์ใกล้ตัว และภาพทิวทัศน์ต่างๆ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงความจริง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้ประเภทของสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีน้ำ นักเรียนหญิงเลือกใช้ดินสอสี และสีเมจิก แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีดินสอมากที่สุดร้อยละ 34 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือสีน้ำร้อยละ 2

3. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีที่นักเรียนชายเลือกใช้ สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา สีที่นักเรียนหญิงเลือกใช้ สีเหลือง สีม่วง สีชมพู และสีขาว แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุดร้อยละ 50 ส่วนสีที่นักเรียนใช้น้อยที่สุด คือสีขาวและสีเทาร้อยละ .50

ภัทรา สุนทรทรัพย์ (2505 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิตแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพระนคร" เพื่อศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยทั้งการเขียนภาพและการปั้น พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ดังนี้

เด็กอายุ 5-7 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 ขั้นต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย

เด็กอายุ 7-8 ปี จนถึง 10 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 3 ขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง

เด็กอายุ 9-11 ปี อยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพอย่างของจริง

เด็กอายุ 11 ปี มีแนวโน้มอยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล

สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นเดียวกันจะมีการเขียนภาพ การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบแตกต่างกันตามลำดับวัย และเด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับพัฒนาการทางการบ้าน ส่วนภาพที่เด็กชอบวาดพบว่า เด็กหญิงชอบวาดภาพบ้านและคน ขณะที่เด็กชายชอบวาดฉากรบมากที่สุด และเด็กหญิงวัย 9-10 ปี วาดนวนิยายเรื่องราวและภาพสัตว์ รองมาจากภาพบ้านและภาพคน ส่วนเด็กชายวัย 5 ปี วาดฉากนิยายเรื่องราว วัย 9 ปี วาดจากการต่อสู้ วัย 10 ปี วาดทิวทัศน์และบ้าน วัย 11 ปี วาดฉากท้องทะเล รองลงมาจากฉากรบ

ระวี โอภิธกร (2534 : 84-101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี สหวิทยาลัยทักษิณ" มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาความสามารถทางการวาดภาพนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี สหวิทยาลัยทักษิณ ดังนี้ การวาดแสดงโครงสร้างของรูปทรง การวาดแสดงรายละเอียดส่วนต่างๆ ของรูปทรง คุณภาพการวาดเส้น การวาดเส้นแสดงความคิดความงาม การวาดเส้นแสดงพื้นผิว ความคล่องแคล่ว ความประณีต โดยใช้แบบทดสอบ และเกณฑ์การประเมินค่า ของวิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ ค่ามัธยฐาน ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความหาตำแหน่ง เปอร์เซนต์ไทล์ ผลการวิจัยพบว่า

ความสามารถในการวาดภาพสิ่งของเครื่องใช้ และการวาดภาพม้า เพื่อนำความสามารถ แต่ละด้านมารวมกัน สรุปได้ว่าความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนตามแบบประเมินค่ามากที่สุด ได้แก่ การวาดแสดงรายละเอียดต่างๆ ของรูปทรงคิดเป็นร้อยละ 66.55 ที่รองลงมาได้แก่การแสดงออกถึงความปราณีต คิดเป็นร้อยละ 54.24 ส่วนความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การวาดภาพแสดงโครงสร้างของรูปทรงคิดเป็นร้อยละ 35.61

งานวิจัยต่างประเทศ

โคเบิร์ต (Cobert, 1988 : 103-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Problems of Representation : Perschool and Third Grade Children's Observational Drawing of a Three Dimensional Model" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการในการวาดภาพสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียน และนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 : 2 ปี ถึง 5 : 6 ปี จำนวน 70 คน และนักเรียนเกรด 3 ที่มีอายุระหว่าง 8 : 5 ปี ถึง 9 : 5 ปี จำนวน 70 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพจากหุ่นที่มีลักษณะสามมิติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียน สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยม วางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 24
2. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียน สามารถวาดภาพสามมิติได้ใกล้เคียงความจริงที่สุด คือ แสดงด้านข้าง สองด้านคล้ายภาพออบลิค (Obliques) คิดเป็นร้อยละ 13 ของกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน

3. ลักษณะที่นักเรียนเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุด คือแสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบนคิดเป็นร้อยละ 33 ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน

4. ลักษณะที่เด็กเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้ดีที่สุด คือแสดงความกว้าง ความยาว และ ความลึกของภาพเป็นลักษณะภาพไอโซเมตริก (Isometric)

เบอร์ตัน (Burton. 1981 : 2561-B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure Drawing Made by Children Eight to Fifteen Years" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้เส้นลักษณะแรงในการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียนอายุ 8-15 ปี ในบอสตัน โดยให้เด็กวาดภาพคนจากความทรงจำ และวาดจากการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เด็ก เกี่ยวกับการใช้เส้นและความหมายของเส้น ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวาดภาพจากความทรงจำจะใช้เส้น และพื้นที่ว่างได้ไม่ดีเหมือนกับการวาดภาพ จากการสังเกต
2. การวาดภาพจากความทรงจำและการวาดภาพจากการสังเกต สามารถแสดงลักษณะ สามมิติได้เหมือนกัน โดยเฉพาะด้านความหนา หรือความลึก
3. การวาดภาพคนมีรูปแบบคล้ายกัน แต่การแสดงลักษณะสามมิติและแรงเงา เด็กโตจะวาดภาพ ได้ดีกว่า
4. แนวคิดในการใช้เส้น การใช้พื้นที่ว่าง สัดส่วน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเด็กแต่ละคน

ปาร์ค (Park. 1995 : 800-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Children's Drawing of Model Houses : a Developmental Study" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ความแตกต่างระหว่างภาพลายเส้นที่เป็นในรูปแบบสองมิติและสามมิติ ในแง่โครงสร้าง รายละเอียดและสัดส่วน
2. อิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสีและเส้นในภาพลายเส้นของเด็ก
3. ความแตกต่างระหว่างการใช้วัสดุหลากสี (Multicoloured Material) กับวัสดุสีเดียว (Monochrome Material) เมื่อเด็กวาดภาพต้นแบบที่มีหลากสี
4. อิทธิพลด้านเพศ ที่มีต่อทักษะการวาดลายเส้น
5. สีที่ถูกต้องในการนำมาใช้เป็นสีเร้า หลากสี กลุ่มดินสอ

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนเกรด 1 จำนวน 120 คน เกรด 4 จำนวน 96 คน เกรด 7 จำนวน 96 คน โดยมีสัดส่วนเพศหญิง และเพศชายเท่ากัน ผลการศึกษาพบว่า

เด็กในชั้นประถมต้น แสดงรายละเอียดที่ถูกต้องของวัตถุต้นแบบในการวาด จากนั้นพวกเขาก็จะหันไปเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วน รูปทรง หรือจัดการเรื่องแรงเงาความลึกของภาพ จากโครงสร้างที่เรียบง่ายที่สุด ไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า
4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผลงานจิตรกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 4841 ภาพ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว มีทั้งหมด 7 อำเภอ คือ

- 1.1 อำเภอเมือง
- 1.2 อำเภอคลองหาด
- 1.3 อำเภอตาพระยา
- 1.4 อำเภอวังน้ำเย็น
- 1.5 อำเภอวัฒนานคร
- 1.6 อำเภออรัญประเทศ
- 1.7 กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น .05 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 284) ได้จำนวนภาพจิตรกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนที่นักเรียนวาดตามความสนใจ และความถนัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 ภาพ โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งประเภทของโรงเรียนมัธยมตามขนาด ใหญ่ กลาง และเล็ก ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 6) ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียนมัธยมแบ่งตามขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก

ลำดับที่	อำเภอ	โรงเรียนมัธยม ขนาดใหญ่	โรงเรียนมัธยม ขนาดกลาง	โรงเรียนมัธยม ขนาดเล็ก
1	สระแก้ว	สระแก้ว	บ้านแก่งวิทยา ท่าเกษม	สิริราชอนุสรณ์
2	คลองหาด		คลองหาดพิทยาคม	ไทรเดี่ยววิทยา
3	ตาพระยา	ตาพระยา	ทัพพระยาพิทยา	สาขาตาพระยา 1 โคคลานพิทยาคม สาขาตาพระยา
4	วังน้ำเย็น	วังน้ำเย็นพิทยาคม	วังสมบูรณ์พิทยาคม วังหลังพิทยาคม	วังไพรพิทยาคม
5	วัฒนานคร	วัฒนานคร	ชัยมงคลวิทยาคม	ร่วมเกล้าวัฒนานคร
6	อรัญประเทศ	อรัญประเทศ	คลองน้ำใสพิทยาคม	
7	กิ่งอ.เขาฉกรรจ์		เขาฉกรรจ์พิทยาคม ทรัพย์สมบูรณ์วิทยา	
	รวม	5	10	7

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในอัตราส่วน 3 : 1 ได้โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสระแก้ว และโรงเรียนวังน้ำเย็นพิทยาคม

สุ่มโรงเรียนมัธยมขนาดกลาง โดยการสุ่มอย่างง่าย ในอัตราส่วน 3 : 1 ได้โรงเรียนมัธยมขนาดกลาง จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคลองหาดพิทยาคม โรงเรียนวังหลังพิทยาคม และโรงเรียนเขาฉกรรจ์พิทยาคม

สุ่มโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก โดยการสุ่มอย่างง่ายในอัตราส่วน 3 : 1 ได้โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไทรเดี่ยววิทยา และโรงเรียนวังไพรพิทยาคม

ขั้นที่ 3 นำโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย มาสุ่มห้องเรียนโดยการสุ่มอย่างง่าย มีวิธีการดังนี้

นำห้องเรียนทั้งหมดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายมาสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้ภาพจำนวน 140 ภาพ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 38

นำห้องเรียนทั้งหมดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนมัธยมขนาดกลางจำนวน 3 โรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายมาสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้ภาพจำนวน 174 ภาพ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 47

นำห้องเรียนทั้งหมดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายมาสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้ภาพจำนวน 56 ภาพ ที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 14

ซึ่งจะได้ภาพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 ภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีด้วยกัน 2 ชุด

ชุดที่ 1 เครื่องมือศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับครูที่สอนในวิชาศิลปะกับชีวิต ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดที่ 1 เครื่องมือศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม มีด้วยกัน 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 เนื้อหา

เรื่องที่ 2 การออกแบบ

เรื่องที่ 3 การใช้สี

แนวทางสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางศิลปะ ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการสร้างงานจิตรกรรม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา การออกแบบ และการใช้สี
2. สร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมในเรื่องเนื้อหา การออกแบบ และการใช้สี
3. นำเครื่องมือที่จะใช้ศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยทดลองให้นักเรียนในโรงเรียนตาพระยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 100 คน วาดภาพตามความสนใจ และความถนัดแล้วผู้วิจัยนำภาพเหล่านั้นมาศึกษาถึงแนวทางในการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน เพื่อสรุปประเด็นสำคัญในการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน
4. ผู้วิจัยนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ ก่อนที่จะนำไปตรวจ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1.ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2.ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย อาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3.รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

5. ผู้วิจัยนำมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจอีกครั้ง

6. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจครั้งที่สอง มาหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยใช้สัดส่วน 2 : 3 จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบตัวเลือก 3 คำ ดังนี้

เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ	0	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	0	คะแนน

เครื่องมือศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม มี 3 เรื่อง

เรื่องที่ 1 เนื้อหา ได้แก่

1. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
2. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง
3. เนื้อหาแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม
4. เนื้อหาจากจินตนาการ
5. เนื้อหาที่เลียนแบบมาจากสื่อต่างๆ

เรื่องที่ 2 การออกแบบ ได้แก่

1. เอกภาพ
2. ความสมดุล
 - สมดุลจากแกนกลาง
 - สมดุลจากความรู้สึก
3. การเน้น
 - การเน้นโดยการตกแต่ง
 - การเน้นโดยการจัดให้อยู่ตรงกลาง
 - การเน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่าง
 - การเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่าง
4. จังหวะ
 - การซ้ำ
 - การขยายเพิ่ม
5. สัดส่วน
 - ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง
 - ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง

เรื่องที่ 3 การใช้สี ได้แก่

1. สีแท้
 - สีขั้นที่หนึ่ง
 - สีขั้นที่สอง
 - สีขั้นที่สาม
2. น้ำหนักของสี
 - น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมน้ำ
 - น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมสีขาว
 - น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมสีดำ
3. สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน
4. สีตรงข้าม
5. เว้นพื้นเป็นกระดาด

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับครูที่สอนในวิชาศิลปะกับชีวิตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มีแนวทางในการสร้างดังนี้ ศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวกับครูผู้สอน อันจะส่งผลต่อการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย

1. อายุ
2. ระยะเวลาที่สอนในชั้นมัธยมศึกษา
3. วุฒิการศึกษา
4. วิธีสอนที่ใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างงานจิตรกรรมในประเด็น เนื้อหา การออกแบบ และการใช้สีจากเอกสารต่างๆ

2. สร้างเครื่องมือ
3. ให้นักเรียนจากโรงเรียนตาพระยา จังหวัดสระแก้ว วาดภาพตามความสนใจและความถนัด
4. ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาแก้ไขตามลักษณะการสร้างงานของนักเรียนที่ปรากฏให้เห็น
5. นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ
6. นำเครื่องมือมาปรับปรุงตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
7. ผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรง

ของเครื่องมือ

8. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือจากอาจารย์หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะ เรื่องกิจกรรมที่จะจัดในชั้นเรียน โดยให้นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัด ซึ่งเป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายที่เกิดขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ทั้งนี้ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพด้วย

9. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้กับ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสระแก้ว โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม โรงเรียนคลองหาดพิทยาคม โรงเรียนวังหลังวิทยาคม โรงเรียนเขาฉกรรจ์วิทยาคม โรงเรียนไพร่ตี่วิทยาคม และโรงเรียนวังไพรวิทยาคม

10. นำจดหมายไปให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน และนัดหมายวัน เวลา กับหัวหน้าหมวดวิชาศิลปะ เพื่อไปรับผลงานจิตรกรรมที่นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัดที่เกิดขึ้นภายในภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2540 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับครูที่สอนวิชาศิลปะกับชีวิตในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ครูที่สอนวิชาศิลปะกับชีวิตกรอกข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสรุปผลของการวิจัย

11. ผู้วิจัยรับภาพจิตรกรรมจากหัวหน้าหมวดตามวันเวลาที่นัดหมายไว้

12. ผู้วิจัยนำผลงานจิตรกรรมจากกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาตามเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

13. นำเสนอรายงานผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีแนวทางตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหา การออกแบบ และการใช้สี จากงานจิตรกรรมที่นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัด วิธีสอนของครูในภาคเรียนที่ 2 ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งหมด 7 โรงเรียน

2. หาค่าความถี่ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ เนื้อหา การออกแบบ และการใช้สี แล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. นำความถี่ของเนื้อหาทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

4. นำความถี่ของการออกแบบทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านการออกแบบที่ต้องการศึกษา

5. นำความถี่ของการใช้สีทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านการใช้สีที่ต้องการศึกษา

6. นำความถี่ของวิธีสอนของครูทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านวิธีสอนของครู

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ

โดยคำนวณจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ} \times 100}{\text{จำนวนประชากร}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา การสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียน วิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม จากผลงานของนักเรียน 3 ประเด็น

1. เนื้อหา
2. การออกแบบ
3. การใช้สี

ตอนที่ 2 ศึกษาวิธีสอนต่างๆ ที่ใช้ในวิชาศิลปะกับชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ซึ่งมีส่วนในการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม

ตาราง 2 ผลการศึกษาสภาพเนื้อหาจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน เนื้อหา	สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	14	20.00	51	72.86	65	46.43
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	4	5.71	12	17.14	16	11.42
แสดงความสัมพันธ์ของ						
มนุษย์ในสังคม	2	2.86	0	0	2	1.43
จากจินตนาการ	0	0	4	5.71	4	2.86
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	50	71.43	3	4.29	53	37.86
รวม	70	100	70	100	140	100

จากตาราง แสดงว่านักเรียนจากโรงเรียนสระแก้วพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเลียนแบบ จากสื่อต่างๆ มากที่สุดร้อยละ 71.43 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 20 ภาพที่แสดง เนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 2.86 และไม่ปรากฏ การวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

นักเรียนจากโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 72.86 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 17.14 ภาพเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 4.29 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาที่แสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมเลย

สรุปได้ว่านักเรียนจากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 46.43 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ ร้อยละ 37.86 และภาพเนื้อหาที่แสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 1.43

ตาราง 3 ผลการศึกษาเนื้อหาจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมศึกษากลาง
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน เนื้อหา	คลองหาดพิทยาคม		วังหลังวิทยาคม		เขาฉกรรจ์วิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	38	65.52	28	48.28	38	65.52	104	59.77
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	13	22.41	24	41.38	14	24.14	51	29.31
แสดงความสัมพันธ์ของ มนุษย์ในสังคม	6	10.34	2	3.44	2	3.44	10	5.75
จากจินตนาการ	0	0	0	0	0	0	0	0
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	1	1.73	4	6.90	4	6.90	9	5.17
รวม	58	100	58	100	58	100	174	100

จากตาราง แสดงว่านักเรียนโรงเรียนคลองหาดพิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 65.52 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 22.41 ภาพเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 1.73 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

นักเรียนจากโรงเรียนวังหลังพิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 48.28 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 41.38 ภาพเนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 3.44 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

นักเรียนจากโรงเรียนเขาฉกรรจ์วิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 65.52 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 24.14 ภาพเนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 3.44 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

สรุปได้ว่านักเรียนจากโรงเรียนมัธยมขนาดกลางพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 59.77 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 29.31 ภาพเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 5.17 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

ตาราง 4 ผลการศึกษาเนื้อหาจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา \ โรงเรียน	วังโพธิ์วิทยาคม		ไทรเดี่ยววิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	18	64.29	13	46.43	31	55.36
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	8	28.57	13	46.43	21	37.50
แสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	1	3.57	2	7.14	3	5.35
จากจินตนาการ	0	0	0	0	0	0
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	1	3.57	0	0	1	1.79
รวม	28	100	28	100	56	100

จากตาราง แสดงว่านักเรียนจากโรงเรียนวังโพธิ์วิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 64.29 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 28.57 ภาพเนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมและภาพเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ เท่ากันและอยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 3.57 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

นักเรียนจากโรงเรียนไทรเดี่ยววิทยาพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ และภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 46.43 ภาพเนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 7.14 ไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการและเลียนแบบจากสื่อต่างๆ เลย

สรุปได้ว่านักเรียนจากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กพอใจที่จะวาดภาพ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 55.36 รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 37.50 ภาพเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุดนับเป็นร้อยละ 1.79 และไม่ปรากฏการวาดภาพอันมีเนื้อหาจากจินตนาการเลย

ตาราง 5 สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการศึกษาปี 1 ในภาคเรียนที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540
จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรงเรียน

เนื้อหา	โรงเรียน		สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		คลองหาดพิทยาคม		วังหลังพิทยาคม		เขาคิชฌกูฏวิทยาคม		วังโพธิ์วิทยาคม		โพธิ์เตยวิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	14	20.00	51	72.86	38	65.52	28	48.28	38	65.52	18	64.29	13	46.43	200	54.05		
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	4	5.17	12	17.14	13	22.41	24	41.38	14	24.14	8	28.57	13	46.43	88	23.78		
แสดงควมสัมพันธ์																		
ของมนุษย์ในสังคม	2	2.86	0	0	6	10.34	2	3.44	2	3.44	1	3.57	2	7.14	15	4.05		
จากจินตนาการ	0	0	4	5.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1.08		
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	50	71.43	3	4.29	1	1.73	4	6.90	4	6.90	1	3.57	0	0	63	17.03		
รวม	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	58	100	28	100	370	100		

จากตาราง สรุปได้ว่านักเรียนพอใจที่จะวาดภาพซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 54.05 ได้แก่ ภาพลำธารในป่า ภาพนาตก ภาพทะเล ภาพคน ภาพภูเขา และภาพสัตว์ตามลำดับความถี่ รองลงมาคือภาพเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 23.78 ได้แก่ ภาพบ้านข้างลำธาร ภาพรถบนถนน และสวนตามลำดับความถี่ และเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 1.08

จากตารางจะเห็นว่านักเรียนจากโรงเรียนสระแก้วพอใจที่จะวาดภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ มากที่สุด ขณะที่นักเรียนจากโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคมพอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาธรรมชาติ ทั้งที่เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่เหมือนกัน อาจเป็นเพราะการยกตัวอย่างของผู้สอนในโรงเรียนสระแก้วไปสื่อในภาพยนตร์ต่างๆ เป็นสื่อการเรียนการสอน เนื่องจากว่าผู้สอนเห็นว่าเป็นสื่อที่รวมสมัย และสามารถสื่อให้นักเรียนสนใจและเข้าใจในบทเรียนได้เป็นอย่างดี ขณะที่โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคมผู้สอนจะพอใจในการสอน ที่เป็นภาพธรรมชาติที่ครูเป็นผู้วาดขึ้นเอง ซึ่งสามารถเห็นได้ผ่านผนังห้องเรียนวิชาศิลปะ

ตาราง 6 ผลการศึกษาการออกแบบจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน การออกแบบ	สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เอกภาพ	70	100	70	100	140	100
สมดุล	70	100	70	100	140	100
สมดุลจากแกนกลาง	3	4.29	0	0	3	2.14
สมดุลจากความรู้สึก	67	95.71	70	100	137	97.86
การเน้น	70	100	70	100	140	100
เน้นโดยการตกแต่ง	0	0	1	1.43	1	0.71
เน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลาง	49	70.00	26	37.14	75	53.57
เน้นโดยใช้นาฬิกาที่แตกต่างกัน	10	14.29	8	14.43	18	12.86
เน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกัน	27	38.57	42	60.00	69	49.29
จังหวะ	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	70	100	70	100	140	100
การขยายเพิ่มขึ้น	7	10.00	8	14.43	15	10.71
สัดส่วน	34	48.57	18	25.71	52	37.14
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน						
ภายในรูปทรง	34	48.57	18	25.71	52	37.14
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน						
ระหว่างรูปทรง	5	7.14	8	14.43	13	9.29

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนสระแก้ว มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 95.71 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 4.29 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 70 มีการเน้นโดยใช้นาฬิกาที่แตกต่างกันน้อยที่สุดร้อยละ 14.29 และไม่มี การเน้นโดยการตกแต่งเลย มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 48.57 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 48.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 7.14

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 100 ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ความสมดุลจากแกนกลาง มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้รูปลักษณะ

ที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 60.00 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.43 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.43 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 25.71 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 25.71 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 14.43

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ มีเอกภพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 97.86 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 2.14 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 53.57 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 0.71 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.71 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 37.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 37.14 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 9.29

ตาราง 7 ผลการศึกษาการออกแบบจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วิทยาลัยพินยาศรม		วังหลังวิทยาคม		เขาคอกรรจวิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เอกภพ	58	100	58	100	58	100	174	100		
สมดุล	58	100	58	100	58	100	174	100		
สมดุลจากแกนกลาง	2	3.45	0	0	1	1.72	3	1.72		
สมดุลจากความรู้สึก	56	96.55	58	100	57	98.28	171	98.28		
การเน้น	58	100	58	100	58	100	174	100		
เน้นโดยการตกแต่ง	1	1.72	0	0	0	0	1	0.58		
เน้นโดยการจัดให้อยู่ตรงกลาง	16	27.59	22	37.93	15	25.86	53	30.46		
เน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่างกัน	9	15.52	5	8.62	7	12.07	21	12.07		
เน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกัน	35	60.34	40	68.97	39	67.24	114	65.52		
จังหวะ	58	100	58	100	58	100	174	100		
การซ้ำ	58	100	58	100	58	100	174	100		
การขยายเพิ่มขึ้น	7	12.07	16	27.59	17	29.31	40	22.99		
สัดส่วน	29	50.00	26	44.83	33	56.90	88	50.57		
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง	29	50.00	26	44.83	33	56.90	88	50.57		
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง	7	12.07	16	27.59	17	29.31	40	22.99		

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียน คลองหาดพิทยาคม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึก มากที่สุดร้อยละ 96.55 มีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 3.45 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้น โดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 60.34 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.72 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.07 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 50 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 50 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 12.07

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนวังหลังวิทยาคม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกร้อยละ 100 ไม่ปรากฏว่า มีความสมดุลจากแกนกลาง มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างมากที่สุด ร้อยละ 68.97 มีการเน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่างกันน้อยที่สุดร้อยละ 8.62 ไม่มีการเน้นโดยการตกแต่ง มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.59 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 44.83 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 44.83 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่าง รูปทรงร้อยละ 27.59

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนเขาคจรจวิทยาคม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.28 มีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 1.72 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่ แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 67.24 มีการเน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่างกันน้อยที่สุดร้อยละ 12.07 และ ไม่มีการเน้นโดยการตกแต่ง มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.31 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 56.90 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 56.90 และ มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 29.31

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยม ขนาดกลาง มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.28 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.72 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้ รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 65.52 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 0.58 มีจังหวะ ร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.99 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 50.57 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 50.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 22.99

ตาราง 8 ผลการศึกษาการออกแบบจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน การออกแบบ	วังโพธิ์วิทยาคม		ไทรเดี่ยววิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เอกภาพ	28	100	28	100	56	100
สมดุล	28	100	28	100	56	100
สมดุลจากแกนกลาง	1	3.57	2	7.14	3	5.36
สมดุลจากความรู้สึก	27	96.43	26	92.59	53	94.64
การเน้น	28	100	28	100	56	100
เน้นโดยการตกแต่ง	0	0	2	7.14	2	3.57
เน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลาง	7	25.00	9	32.14	16	28.57
เน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่าง	1	3.57	4	14.29	5	8.93
เน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่าง	25	89.29	22	78.57	47	83.93
จังหวะ	28	100	28	100	56	100
การซ้ำ	28	100	28	100	56	100
การขยายเพิ่มขึ้น	3	10.71	1	3.57	4	7.14
สัดส่วน	11	39.29	9	32.14	20	35.71
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน						
ภายในรูปทรง	11	39.29	9	32.14	20	35.71
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน						
ระหว่างรูปทรง	4	14.29	1	3.57	5	8.93

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียน
วังโพธิ์วิทยาคม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึก
มากที่สุดร้อยละ 96.43 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 3.57 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้น
โดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 89.29 มีการเน้นโดยขนาดที่แตกต่างกันน้อยที่สุดร้อยละ
3.57 ไม่มีการเน้นโดยการตกแต่ง มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ
10.71 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 39.29 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 39.29 และ
มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 14.29

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนไทรเดี่ยววิทยา
มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 92.59
มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 7.14 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้รูปลักษณะ

ที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 78.57 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 7.14 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.57 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 32.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 32.14 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 3.57

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 94.64 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 5.36 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 83.93 มีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 3.57 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.14 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 35.71 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 35.71 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 8.93

ตาราง 9 สรุปผลการศึกษารายการออกแบบจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนรู้วิชาศิลปะกับชีวิตในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540
จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรงเรียน

โรงเรียน การออกแบบ	สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		คลองหาดพิทยาคม		วังหลังพิทยาคม		เขาคิชฌกูฏวิทยาคม		วังไพรวิทยาคม		ไพร่ต้อยวิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เอกภาพ	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	28	100	28	100	370	100
สมดุล	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	28	100	28	100	370	100
สมดุลจากแกนกลาง	3	4.29	0	0	2	3.45	0	0	1	1.72	1	3.57	2	7.14	7	1.89
สมดุลจากความรู้สึก	67	95.71	70	100	56	96.55	58	100	57	98.28	27	96.43	26	92.59	363	98.11
การเน้น	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	28	100	28	100	370	100
เน้นโดยการตกแต่ง	0	0	1	1.43	1	1.72	0	0	0	0	0	0	2	7.14	4	1.08
เน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลาง	49	70.00	26	37.14	16	27.59	22	37.93	15	25.86	7	25.00	9	32.14	144	38.92
เน้นโดยใช้ขนาดที่แตกต่างกัน	10	14.29	8	14.43	9	15.52	5	8.62	7	12.07	1	3.57	4	14.29	44	11.89
เน้นโดยใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน	27	38.57	42	60.00	35	60.34	40	68.97	39	67.24	25	89.29	22	78.57	230	62.16
จังหวะ	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	28	100	28	100	370	100
การซ้ำ	70	100	70	100	58	100	58	100	58	100	28	100	28	100	370	100
การขยายเพิ่มขึ้น	7	10.00	8	14.43	7	12.07	16	27.59	17	29.31	3	10.71	1	3.57	59	15.95
สัดส่วน	34	48.57	18	25.71	29	50.00	26	44.83	33	56.90	11	39.29	9	32.14	160	43.24
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน																
ภายในรูปทรง	34	48.57	18	25.71	29	50.00	26	44.83	33	56.90	11	39.29	9	32.14	160	43.24
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน																
ระหว่างรูปทรง	5	7.14	8	14.43	7	12.07	16	27.59	17	29.31	4	14.29	1	3.57	58	15.68

จากตาราง 9 สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการออกแบบของนักเรียน มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.89 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยรูปแบบที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 62.16 รองลงมาคือการเน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 38.92 และการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.08 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 43.24 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 43.24 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 15.68

ตาราง 10 ผลการศึกษาการใช้สีจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน การใช้สี	สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีขั้นที่ 1	69	98.57	67	95.71	134	97.14
สีขั้นที่ 2	61	81.14	67	95.71	128	95.71
สีขั้นที่ 3	36	51.43	48	68.57	84	60.00
น้ำหนักของสีที่ผสมน้ำ	41	58.57	51	72.86	92	65.71
น้ำหนักของสีที่ผสมสีขาว	43	61.43	38	54.29	81	57.86
น้ำหนักของสีที่ผสมสีดำ	3	4.29	8	11.43	11	7.86
สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน	9	12.86	17	24.29	26	18.57
สีตรงข้าม	17	24.29	25	35.71	42	30.00
เว้นพื้นเป็นกระดาศ	27	38.57	7	10.00	34	24.29

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนสระแก้ว มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 98.57 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 51.43 น้ำหนักของสีจากการผสมสีขาวมากที่สุดร้อยละ 61.43 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 4.29 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 12.86 มีสีตรงข้ามร้อยละ 24.29 เว้นพื้นเป็นกระดาศร้อยละ 38.57

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม มีสีขั้นที่ 1 และสีขั้นที่ 2 เท่ากันร้อยละ 95.71 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 72.86 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 11.43 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 24.29 มีสีตรงข้ามร้อยละ 35.71 เว้นพื้นเป็นกระดาศร้อยละ 10

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 97.14 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 60 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 65.71 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 7.86 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 18.57 มีสีตรงข้ามร้อยละ 30 เว้นพื้นเป็นกระดาศร้อยละ 24.29

ตาราง 11 ผลการศึกษาการออกแบบจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดกลาง
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน การใช้สี	คลองหาดพิทยาคม		วังหลังวิทยาคม		เขาฉกรรจ์วิทยาคม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีขั้นที่ 1	52	89.66	54	91.10	58	100	164	94.25
สีขั้นที่ 2	56	96.55	53	91.38	55	94.83	164	94.25
สีขั้นที่ 3	52	89.66	45	77.59	50	86.21	147	84.48
น้ำหนักของสีที่ผสมน้ำ	48	68.57	42	72.41	38	65.52	128	73.56
น้ำหนักของสีที่ผสมสีขาว	19	32.76	35	60.34	22	37.93	76	43.68
น้ำหนักของสีที่ผสมสีดำ	3	5.17	3	5.17	1	1.72	7	4.02
สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน	7	12.06	12	20.69	8	13.79	27	15.52
สีตรงข้าม	18	31.03	20	34.48	17	29.31	55	31.61
เว้นพื้นเป็นกระดาษ	10	17.24	11	18.97	20	34.48	4	23.56

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียน
คลองหาดพิทยาคม มีสีขั้นที่ 2 มากที่สุดร้อยละ 96.55 มีสีขั้นที่ 1 และขั้นที่ 3 เท่ากันร้อยละ 89.66
น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 68.57 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.17
มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 12.06 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.03 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 17.24

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนวังหลังวิทยาคม มีสี
ขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 91.10 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 77.59 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำ
มากที่สุดร้อยละ 72.41 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.17 มีสีกลมกลืนในวรรณะ
เดียวกันร้อยละ 20.69 มีสีตรงข้ามร้อยละ 34.48 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 18.97

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนเขาฉกรรจ์วิทยาคม
มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 100 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 86.21 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำ
มากที่สุดร้อยละ 65.52 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 1.72 มีสีกลมกลืนในวรรณะ
เดียวกันร้อยละ 13.79 มีสีตรงข้ามร้อยละ 29.31 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 34.48

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยม
ขนาดกลาง มีสีขั้นที่ 1 และ 2 มากที่สุดร้อยละ 94.25 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 84.48 น้ำหนักของสี
จากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 73.56 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 4.02
มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 15.52 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.61 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 23.56

ตาราง 12 ผลการศึกษาการใช้สีจากงานจิตรกรรมของนักเรียน จากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก
 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน การใช้สี	วังโพธิ์วิทยาคม		ไทรเดี่ยววิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีขั้นที่ 1	28	100	24	85.71	52	92.86
สีขั้นที่ 2	28	100	28	100	56	100
สีขั้นที่ 3	21	75.00	28	100	49	87.50
น้ำหนักของสีที่ผสมน้ำ	20	71.43	18	64.29	38	67.86
น้ำหนักของสีที่ผสมสีขาว	7	25.00	8	28.57	15	26.79
น้ำหนักของสีที่ผสมสีดำ	2	7.18	1	3.57	3	5.36
สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน	3	10.71	8	28.57	11	19.64
สีตรงข้าม	15	53.57	3	10.71	18	32.14
เว้นพื้นเป็นกระดาษ	5	17.86	24	85.71	29	51.79

จากตาราง แสดงว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนวังโพธิ์วิทยาคม มีสีขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เท่ากันร้อยละ 100 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 71.43 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 7.18 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 10.71 มีสีตรงข้ามร้อยละ 53.57 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 17.86

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนไทรเดี่ยววิทยา มีสีขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 เท่ากันร้อยละ 100 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 64.29 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 3.57 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 28.57 มีสีตรงข้ามร้อยละ 10.71 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 85.71

สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตรกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน จากโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก มีสีขั้นที่ 2 มากที่สุดร้อยละ 100 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 87.50 น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 67.86 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.36 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 19.64 มีสีตรงข้ามร้อยละ 32.14 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 51.79

ตาราง 13 สรุปผลการศึกษารายได้จากงานจิตกรรมของนักเรียน จากการศึกษาปี 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540
จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรงเรียน

โรงเรียน การใช้สี	สระแก้ว		วังน้ำเย็นวิทยาคม		คลองหาดพิทยาคม		วังหลังพิทยาคม		เขาคถกรวิทยาคม		วังโพธิ์วิทยาคม		ไพร่ตยวิทยา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สีขั้นที่ 1	69	98.57	67	95.71	52	89.66	54	91.10	58	100	28	100	24	85.71	352	95.14
สีขั้นที่ 2	61	81.14	67	95.71	56	96.55	53	91.38	55	94.83	28	100	28	100	348	94.05
สีขั้นที่ 3	36	51.43	48	68.57	52	89.66	45	77.59	50	86.21	21	75	28	100	334	90.27
น้ำหนักของสีที่ผสมน้ำ	41	58.57	51	72.86	48	68.57	42	72.41	38	65.52	20	71.43	18	64.29	258	69.73
น้ำหนักของสีที่ผสมสีขาว	43	61.43	38	54.29	19	32.76	35	60.34	22	37.93	7	25.00	8	28.57	172	46.49
น้ำหนักของสีที่ผสมสีดำ	3	4.29	8	11.43	3	5.17	3	5.17	1	1.72	2	7.18	1	3.57	21	5.68
สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน	9	12.86	17	24.29	7	12.06	12	20.69	8	13.79	3	10.71	8	28.57	64	17.30
สีตรงข้าม	17	24.29	25	35.71	18	31.03	20	34.48	17	29.31	15	53.57	3	10.71	115	31.08
เว้นพื้นที่เป็นกระดาษ	27	38.57	7	10.00	10	17.42	11	18.97	20	34.48	5	17.86	24	85.71	104	28.11

จากตาราง สรุปได้ว่าสภาพการสร้างงานจิตกรรมทางด้านการใช้สีของนักเรียน มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 95.14 รองลงมาคือสีขั้นที่ 2 ร้อยละ 94.05 และสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 90.27 หากมองในภาพรวมของการใช้สีทั้ง 3 ขั้น พบว่ามีการใช้สีขั้นที่ 3 ในสัดส่วนมากที่สุด ขณะที่สัดส่วนในสีขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 1 ไม่แตกต่างกันมากนัก มีน้ำหนักของสีจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 69.73 รองลงมาคือน้ำหนักของสีจากการผสมสีขาวร้อยละ 46.49 และน้ำหนักของสีจากการผสมสีดำ น้อยที่สุดร้อยละ 5.68 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 17.30 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.08 เว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 28.11

ตาราง 14 ผลการศึกษาวิธีสอนที่ใช้ในวิชาศิลปะกับชีวิต จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรงเรียน
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540

โรงเรียน วิธีสอน	สระแก้ว	วังน้ำเย็น วิทยาคม	คลองหาด พิทยาคม	วังหลัง วิทยาคม	เขาฉกรรจ์ วิทยาคม	วังโพธิ์ วิทยาคม	ไพร่ต้อย วิทยา	รวม	
								จำนวน	ร้อยละ
1. บรรยาย	/	/	-	-	/	/	/	5	71.43
2. สาธิต	/	-	/	/	/	-	/	5	71.43
3. อภิปราย	-	-	-	/	-	-	-	1	14.23
4. แบบปฏิบัติการ	/	/	/	/	/	/	/	7	100
5. แบ่งกลุ่ม จัดกิจกรรม	-	/	-	-	/	-	/	3	42.86

จากตาราง สรุปได้ว่าครูที่สอนวิชาศิลปะกับชีวิตจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสอนแบบปฏิบัติการมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และใช้วิธีสอนแบบอภิปรายน้อยที่สุดร้อยละ 14.23

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็น

1. สภาพเนื้อหา
2. สภาพการออกแบบ
3. สภาพการใช้สี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ภาพจิตรกรรมชิ้นสุดท้ายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จากโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 370 ภาพ

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ชุด

ชุดที่ 1 เครื่องมือศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ศึกษาสภาพเนื้อหา ศึกษาสภาพการออกแบบ และศึกษาสภาพการใช้สี

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับครูที่สอนในวิชาศิลปะกับชีวิต ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือจากอาจารย์หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะเรื่องกิจกรรมที่จะจัดในชั้นเรียน โดยให้นักเรียนวาดตามความสนใจ และความถนัด ซึ่งเป็นกิจกรรมชิ้นสุดท้ายที่เกิดขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และให้นักเรียนตั้งชื่อภาพด้วย โดยให้ครูผู้สอนรวบรวมผลงานของนักเรียนไว้ แล้วผู้วิจัยจะไปรับผลงานจิตรกรรมเหล่านั้นมาทำการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหา การออกแบบ การใช้สี จากงานจิตรกรรมที่นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัด และวิธีสอนของครูในภาคเรียนที่ 2 ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งหมด 7 โรงเรียน

2. หาค่าความถี่ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ เนื้อหา การออกแบบ และการใช้สี แล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. นำความถี่ของเนื้อหาทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
4. นำความถี่ของการออกแบบทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านการออกแบบที่ต้องการศึกษา
5. นำความถี่ของการใช้สีทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านการใช้สีที่ต้องการศึกษา
6. นำความถี่ของวิธีสอนทั้ง 7 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าร้อยละ เพื่อให้ได้ภาพรวมของตัวแปรในด้านวิธีสอนที่ต้องการศึกษา

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. สถานภาพทั่วไปของผู้สอนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี ระยะเวลาที่สอนในชั้นมัธยมศึกษา 1-5 ปี วิธีสอนที่ใช้ พบว่าเป็นแบบปฏิบัติการมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยายและวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และวิธีสอนแบบอภิปรายใช้น้อยที่สุดร้อยละ 14.23
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 54.05 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างขึ้นร้อยละ 23.78 และเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 1.08
3. สภาพการออกแบบในงานจิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.89 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้เป็นการเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 62.16 รองลงมาคือเน้นโดยการจัดภาพให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 38.92 และมีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.08 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 43.24 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 43.24 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 15.68
4. สภาพการใช้สีในงานจิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 95.14 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 90.27 น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 69.73 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.68 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 17.30 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.08 เว้นพื้นเป็นกระดาศร้อยละ 28.11

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากวิชาศิลปะกับชีวิต ในจังหวัดสระแก้ว ผลปรากฏว่า

1. เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติสร้างมากที่สุด ร้อยละ 54.05 ได้แก่ ภาพลำธารในป่า ร้อยละ 38.11 ภาพน้ำตก ร้อยละ 6.76 ภาพทะเล ร้อยละ 4.32 ภาพคน ร้อยละ 1.89 ภาพภูเขา ร้อยละ 1.62 และภาพสัตว์ ร้อยละ 1.35 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง ร้อยละ 23.78 ได้แก่ ภาพบ้านข้างลำธาร ร้อยละ 21.35 ภาพรถบนถนน ร้อยละ 1.89 และสวน ร้อยละ 0.54 นำเสนอเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุด ร้อยละ 1.08

ผลจากการศึกษาข้างต้นพบว่า เนื้อหาที่นักเรียนส่วนใหญ่พอใจที่จะวาดในประเด็นเนื้อหาธรรมชาติ ได้แก่ ลำธารในป่า ส่วนเนื้อหาที่มนุษย์สร้าง ได้แก่ ภาพบ้านข้างลำธาร ซึ่งจะเห็นได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ วาดภาพตามสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางศิลปะ ของเด็กวัย 5-12 ขวบ ของสมชาย พรหมสุวรรณ (2528 : 54) พบว่าเนื้อหาที่เด็กวาดมีพื้นฐานมาจาก สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษางานจิตรกรรมในด้านเนื้อหาในจังหวัดสระแก้วที่ถึงแม้ว่าจะมีสงครามตาม เขตชายแดนอย่างต่อเนื่องตลอดปี แต่สิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่กระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ในเขตนี้

2. การออกแบบ

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนในด้านการออกแบบ มีความเป็น เอกภาพ ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่านักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุโดยเฉลี่ย 13 ปี วาดภาพโดย คำนึงถึงความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ภายในภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฮาร์ดิมาน (Hardiman, 1975 : 29-35) ที่ว่าเด็กอายุ 7-11 ปี จะวาดภาพที่คุ้นเคย หรือเหมือนจริง แต่พอมีอายุมากขึ้นจะให้ความสนใจ กับการออกแบบ งานของนักเรียนมีความสมดุล ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจ ในการออกแบบในด้านความสมดุลระดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม โดยมีความสมดุลจากความรู้สึก มากที่สุด ร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุด ร้อยละ 1.89 จะเห็นว่่านักเรียนใช้ความสมดุล จากความรู้สึกมากกว่าสมดุลจากแกนกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน จัดว่าเป็นภาพทิวทัศน์ ซึ่งนักเรียนอาจคุ้นเคยกับภาพทิวทัศน์ที่เห็นในสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ส.ค.ส. ภาพในนิตยสารต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเสนอภาพทิวทัศน์ โดยจัดภาพให้มีความสมดุลจากความรู้สึก ในด้านการเน้น จากผลงานของนักเรียนปรากฏว่ามีการเน้น ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่านักเรียน มีความเข้าใจการออกแบบ เรื่องการเน้นในระดับหนึ่ง ซึ่งนักเรียนใช้การเน้นโดยรูปลักษณะที่แตกต่างกัน มากที่สุด ร้อยละ 62.61 รองลงมาคือการเน้นโดยจัดให้อยู่ตรงกลาง ร้อยละ 38.92 และการเน้น โดยการตกแต่งน้อยที่สุด ร้อยละ 1.08 ในประเด็นที่เกี่ยวกับจังหวะ จากข้อมูลพบว่า มีการใช้จังหวะ ร้อยละ 100 โดยใช้การซ้ำมากที่สุด ร้อยละ 100 การขยายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15.95 จากการศึกษา ที่พบว่านักเรียนมีการใช้การซ้ำ ร้อยละ 100 นั้นสอดคล้องกับการศึกษางานศิลปะเด็ก ของพระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 120) พบว่าเด็กใช้การซ้ำมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเด็กยังคงใช้ การซ้ำเรื่อยมาจนถึงระดับมัธยมศึกษา ในด้านสัดส่วนของรูปทรงในภาพปรากฏว่ามีการใช้สัดส่วน ร้อยละ 43.24 โดยแยกเป็นใช้ความสัมพันธ์กันในรูปทรงมากที่สุด ร้อยละ 43.24 ขณะที่ใช้ความสัมพันธ์กัน

ระหว่างรูปทรงน้อยกว่าคือร้อยละ 15.68 จากข้อมูลข้างต้นที่พบว่าเด็กมีการวาดที่แสดงความถูกต้องของสัดส่วนร้อยละ 43.24 ซึ่งมีมากเกือบจะถึงร้อยละ 50 แสดงว่าเด็กวาดภาพโดยคำนึงถึงสัดส่วนตามความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1987 : 255-265) ที่ว่าเด็กพยายามวาดภาพที่แสดงสัดส่วนตามความเป็นจริง รมั้ตระวังเรื่องความถูกต้องที่มีภาพจริงเป็นบรรทัดฐานจากการศึกษากการออกแบบในด้านสัดส่วนผู้วิจัยจึงพบว่าย้งมีนักเรียนอีกร้อยละ 56.76 ที่ยังวาดภาพโดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนความสัมพันธ์กันในรูปแบบ

3. การใช้สี

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนใช้สีขั้นที่ 1 สีขั้นที่ 2 และสีขั้นที่ 3 ไม่แตกต่างกันมากคือ ใช้สีขั้นที่ 1 ร้อยละ 95.14 สีขั้นที่ 2 ร้อยละ 94.05 และสีขั้นที่ 3 ร้อยละ 90.27 จากผลการศึกษาอาจเป็นไปได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจและสามารถนำสีทั้ง 3 ขั้นไปใช้ได้เป็นอย่างดีและที่สัดส่วนการใช้สีทั้งสามขั้นที่น้อยลงตามขั้นที่สูงขึ้น อาจเป็นเพราะว่าย้งสีขั้นสูงมากเท่าไรขั้นตอนในการผสมก็จะมีขั้นตอนมากขึ้นตามไปด้วย หากมองสภาพโดยรวมของการใช้สีทั้ง 3 ขั้น จะพบว่ามีการใช้สีขั้นที่ 3 ในสัดส่วนมากที่สุด ขณะที่สัดส่วนสีขั้นที่ 2 และสีขั้นที่ 1 ไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะจำนวนสีขั้นที่ 3 มีถึง 6 สี ซึ่งหลากหลายกว่าสีขั้นที่ 2 และขั้นที่ 1 ซึ่งมีเพียง 3 สีเท่านั้น อีกทั้งภาพที่นักเรียนนำเสนอส่วนใหญ่เป็นภาพทิวทัศน์ตามธรรมชาติซึ่งมีองค์ประกอบของต้นไม้ ท้องฟ้า และลำธารเป็นองค์ประกอบหลักของภาพ จึงทำให้สภาพสีโดยรวมเป็นสีขั้นที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ เพื่อแสดงสภาพลำต้นด้วยสีส้มแดง แสดงสภาพความสดของใบไม้โดยใช้สีเขียวเหลือง และแสดงสภาพท้องฟ้าและแสงอาทิตย์ด้วยสีส้มเหลืองเป็นต้น น้ำหนักของสีจากการผสมน้ำไข่มากที่สุดร้อยละ 69.73 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.68 อาจเพราะเทคนิคผสมน้ำนั้นง่ายและประหยัดในการไล่น้ำหนัก และการใช้สีดำในการทำให้เกิดน้ำหนักน้อยที่สุดอาจเป็นเพราะการใช้สีดำในภาพจะแสดงความรู้สึกเศร้าหมอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการแสดงออกของอารมณ์และความรู้สึกในวัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1987 : 255-265) พบว่าการใช้สีของเด็กอายุ 9-11 ปี เด็กจะใช้สีสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของตน สิกลมกลืนในวรรณคดีเดียวกันใช้ร้อยละ 17.30 จากการศึกษาพบว่าสิกลมกลืนที่นักเรียนใช้มากที่สุดคือสิกลมกลืนของสีเขียวและสีเหลืองร้อยละ 15.14 รองลงมาคือสีส้มและสีแดงร้อยละ 4.34 เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ นำเสนอเนื้อหาทิวทัศน์ที่มีต้นไม้เป็นหัวใจของภาพ จึงใช้สิกลมกลืนสีเขียวและสีเหลืองที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่า ขณะที่ใช้สิกลมกลืนของสีส้มและสีแดงเป็นสีพื้นพ่ายามที่ดวงอาทิตย์กำลังตกดิน ใช้สีตรงข้ามร้อยละ 31.08 สีตรงข้ามที่ใช้มากที่สุดคือสีเขียวและสีแดงร้อยละ 30.81 รองลงมาคือสีส้มและสีน้ำเงินร้อยละ 1.35 และสีม่วงและสีเหลืองร้อยละ 0.18 จากการศึกษาพบว่านักเรียนใช้สีตัดกันของสีเขียวและสีแดงมากที่สุด นั่นอาจเป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่นำเสนอภาพต้นไม้เป็นหัวใจของภาพ ดังนั้นความคุ้นเคยจากการเห็นการใช้สีเขียวและสีแดงในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นลูกไม้ หรือดอกไม้ น่าจะมีส่วนในการใช้สีตรงข้ามคู่นี้ การระบายสีไม่ทั่วทั้งภาพร้อยละ 28.11 พบในโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กมากที่สุดร้อยละ 51.79 รองลงมาคือโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ร้อยละ 24.29 และโรงเรียนมัธยมขนาดกลางน้อยที่สุดร้อยละ 23.56 ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กนักเรียนส่วนใหญ่จะป้ายสีเพียงภู่กันเดียว เพียงให้ผู้ดูรู้ว่านักเรียนต้องการระบายสีอะไรในพื้นที่นั้นๆ ด้านครูผู้สอน

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็กไม่ใช่ครูที่จบทางศิลปะจึงไม่สันทัดในการสาธิตการระบายสี อีกทั้งประสบการณ์ในการสอนมีน้อย ส่วนในโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่พบว่าที่นักเรียนไม่ระบายสีทั่วทั้งภาพ เพราะภาพของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนสระแก้วนั้น นักเรียนส่วนใหญ่นำเสนอภาพที่เลียนแบบมาจากสื่อต่างๆ ทำให้นักเรียนระบายสีแต่ภาพที่วาดไม่ใส่ใจกับพื้นภาพ

4. วิธีสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี ส่วนใหญ่สอนระดับมัธยมศึกษา 1-5 ปี ผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่และขนาดกลางผู้สอนมีวุฒิการศึกษาด้านศิลปะ ขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาเล็ก มีผู้สอนศิลปะที่จบทางด้านอุตสาหกรรมศิลป์ วิธีสอนที่พบว่า เป็นแบบปฏิบัติการมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยายและวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และวิธีสอนแบบอภิปรายใช้น้อยที่สุดร้อยละ 28.57

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาพบว่านักเรียนในระดับนี้มีกว่าวาดภาพเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมหรือไม่ก็เลียนแบบจากสื่อต่างๆ จากภาพของนักเรียนพบว่านักเรียนที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ จะมีทักษะในการแสดงออกทางด้านมิติในการวาดมาก แต่ทักษะในการแสดงออกทางด้านการใช้สีจะน้อย ขณะที่นักเรียนที่วาดภาพเลียนแบบจากธรรมชาติที่ตนอยู่จะมีทักษะในการแสดงออกทางด้านการใช้สีมากแต่ทักษะในการวาดภาพน้อย ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนวาดเลียนแบบจากสื่อต่างๆ และเลียนแบบจากธรรมชาติ เพื่อได้พัฒนาทักษะทั้งการวาดและการใช้สี

2. ผู้บริหารและครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กควรแบ่งงบประมาณบางส่วนเพื่อจัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการสร้างงานจิตรกรรม ให้นักเรียนใช้ฟรี หรือจัดหาวัสดุที่สามารถหาได้ภายในท้องถิ่นให้แก่ นักเรียน หรืออาจให้นักเรียนช่วยกันทำสื่อเพื่อระบายด้วยตนเอง โดยการร่วมมือภายในกลุ่มของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการสร้างงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานครว่าจะมีการสร้างงานเหมือนหรือแตกต่างกับโรงเรียนในต่างจังหวัดอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาด้านวิธีสอนที่ให้นักเรียนวาดภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ ที่เป็นสี และให้นักเรียนวาดภาพตามความถนัดและความสนใจ เพื่อศึกษาว่านักเรียนสร้างงานจิตรกรรมในด้านการใช้สีแตกต่าง จากการศึกษาในฉบับนี้หรือไม่

3. ควรมีการวิจัยเพื่อหาความสามารถในการสร้างงานจิตรกรรมเฉพาะเรื่องเช่นการออกแบบหรือการใช้สีโดยเฉพาะ เพื่อศึกษาว่าเงื่อนไขจากเนื้อหาที่กำหนดให้นักเรียนวาดส่งผลต่อการสร้างงานจิตรกรรมในด้านการออกแบบ หรือการใช้สีของนักเรียนหรือไม่อย่างไร โดยให้นักเรียนวาดภาพจากเนื้อหาหลายแบบที่กำหนดให้ เช่น เนื้อหาภาพทิวทัศน์ เนื้อหาที่มนุษย์สร้างขึ้น เนื้อหาจากจินตนาการ เนื้อหาที่แสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยาณี กาญจนกุล. พื้นฐานการออกแบบกราฟิค. กรุงเทพฯ : ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- เกษร อิตะจारी. ศิลปะขั้นนำ. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- โกศล ภูพลอย. การศึกษาการแสดงผลทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- ชลอ พงษ์สามารถ. ศิลปะสำหรับครูมัธยม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2526.
- ขวลิต ดาบแก้ว. วิธีสอนศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- ชลุด นิมเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- จิตติรัตน์ อัดตะนังค์. การแสดงผลทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเยี่ยม แยมเมือง. สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.
- ทวีเดช จิวบาง. เรียนรู้อุทิศวิถี. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2536.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- ปราณี ศรีโชค. การแสดงผลทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538.
- พระพงษ์ กุลพิศาล. "การออกแบบ," มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาดำรงและเอกสารวิชาการ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2531.
- , "ศิลปะเด็ก," มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาดำรงและเอกสารวิชาการ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2531.
- ภัทรา สุกนทรพิชัย. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2505. ถ่ายเอกสาร.
- ระวี ไอภิจักร. การศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษา วิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี สหวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.

----- . พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. 2538.

เลิศ อานันท์นะ. "สภาพปัญหาการเรียนการสอนศิลปะเด็กในระบบโรงเรียน," ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

วัฒนา พุทธางกูรานนท์. ศิลปะวิจักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบันและอนาคต," สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องศิลปะเด็ก สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

วิชัย สุทธิโส. "แนะนำจังหวัดสระแก้ว," พัฒนาหลักสูตร. 32 (12) : 54-55 ; ธันวาคม 2536.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. ความเข้าใจศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

----- . ศิลปะวิจักษณ์. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2504.

วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2527.

----- . ศิลปะศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2539.

สมชาย พรหมสุวรรณ. รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 5-12 ขวบ. ภูเก็ต : ภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูภูเก็ต, 2528.

สมัย สุทธิธรรม. สระแก้ว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2539.

สวนศรี ศรีแพงพงษ์. สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ 2534.

สามัญศึกษา, กรม. รายงานผลการประเมินมาตรฐาน (โรงเรียนมัธยมศึกษา) พ.ศ. 2522. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.

สุชาติ เกาทอง. หลักการทัศนศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2536.

อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปะนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กระดาษสา, 2528.

----- . ประสบการณ์สุนทรียะ. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2533.

เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. ความงามสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ไม่รู้. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

Bowen, Ron. Drawing Masterclass. London : Ebury Press, 1992.

Burton, Judith Margaret. "Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure Drawing made by Children Eight to Fifteen Year," Ed D Disertation. Psychology Development, Havard University, 1981.

Cobert, Cynthia B. "Problems of Representation : Preschool and Third Grade Children's Observational Drawing of a Three Dimension Model," Study in Art Education. 19 (22) : Winter, 1988.

- Hardiman, W. George. "Influence of Style and Subject Matter on the Development of Children's Art Preferences," Studies in Art Education, 19(1) : 1975.
- Harris, D.B. Children's Drawing as Measure of Intellectual Maturity. New York : Harcourt ; Brace and World, 1963.
- Hilgard, Earnest R. Introduction to Psychology. Second Edition. New York : Harcourt Brace Co., 1954.
- Lowenfeld, Viktor and W. Lambert Brittain. Creative and Mental Growth. New York, Macmillan, 1987.
- Marschalek Douglas. "A Review of Basic Cognitive Processes and their Relevance to Understanding Responses to Works of Art," Visual Arts Research, 9(1) : Spring, 1977.
- Ocvirk, Bone and Stinson Wigg. Art fundamentals Theory and Practice. Iowa : w.m.c.Brown Company, 1962.
- Park, Eundeok. "Children's Drawings of Model House : A Developmental Study," Visual Arts Research, 56 (3) : September, 1995.

ภาคผนวก

เครื่องมือศึกษาผลงานจิตรกรรม

ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เครื่องมือศึกษาผลงานจิตรกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของบริภูณานิพนธ์ เรื่องการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจาก การเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความหมายของจิตรกรรมตามการศึกษา

หมายถึง ผลงานภาพวาดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ซึ่งเกิดขึ้นภายในชั้นเรียน โดยที่นักเรียนวาดตามความสนใจและความถนัด

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็น

1. สภาพเนื้อหา
2. สภาพการออกแบบ
3. สภาพการใช้สี

เครื่องมือการศึกษาการสร้างงานจิตรกรรม ประกอบด้วย 3 ประเด็น

1. เนื้อหา
 - 1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
 - 1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง
 - 1.3 เนื้อหาแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม
 - 1.4 เนื้อหาจากจินตนาการ
 - 1.5 เนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆ
2. การออกแบบ
 - 2.1 เอกภาพ
 - 2.2 ความสมดุล
 - 2.3 การเน้น
 - 2.4 จังหวะ
 - 2.5 สัดส่วน
3. การใช้สี
 - 3.1 สีแท้
 - 3.2 น้ำหนักของสี
 - 3.3 สีกลมกลืน
 - 3.4 สีตรงข้าม
 - 3.5 เว้นพื้นที่เป็นกระดาด

เครื่องมือศึกษางานจิตรกรรม

เรื่องเนื้อหา ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือในแต่ละข้อเพียงช่องเดียว

ตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

เนื้อหา	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ			
2. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง			
3. เนื้อหาแสดงถึงความสัมพันธ์ ของมนุษย์ในสังคม			
4. เนื้อหาจากจินตนาการ			
5. เนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษางานจิตรกรรม

เรื่องการออกแบบ ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือในแต่ละข้อเพียงช่องเดียว

ตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การออกแบบ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. เอกภาพ			
2. ความสมดุล			
2.1 สมดุลจากแกนกลาง			
2.1 สมดุลจากความรู้สึก			
3. การเน้น			
3.1 การเน้นโดยการตกแต่ง			
3.2 การเน้นโดยการจัดให้อยู่ตรงกลาง			
3.3 การเน้นโดยการใช้ขนาดที่แตกต่าง			
3.4 การเน้นโดยการใช้รูปลักษณะที่แตกต่าง			
4. จังหวะ			
4.1 การซ้ำ			
4.2 การขยายเพิ่มขึ้น			
5. สัดส่วน			
5.1 ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง			
5.2 ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษางานจิตรกรรม

เรื่องการใช้สี ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือในแต่ละข้อเพียงข้อเดียว

ตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การใช้สี	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. สีแท้			
1.1 สีชั้นที่ 1			
1.2 สีชั้นที่ 2			
1.3 สีชั้นที่ 3			
2. น้ำหนักของสี			
2.1 น้ำหนักของสีที่เกิดจาก การผสมน้ำ			
2.2 น้ำหนักของสีที่เกิดจาก การผสมสีขาว			
2.3 น้ำหนักของสีที่เกิดจาก การผสมสีดำ			
3. สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน			
4. สีตรงข้าม			
5. เว้นพื้นเป็นกระดาด			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามครูที่สอนวิชาศิลปะกับชีวิตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โปรดกรอกข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

โรงเรียน.....

1. อายุ.....ปี

2. ระยะเวลาที่สอนในชั้นมัธยมศึกษา.....ปี

3. วุฒิการศึกษา

..... มีวุฒิการศึกษาทางศิลปะศึกษา

..... มีวุฒิทางศิลปะ

..... ไม่มีวุฒิทางศิลปะ

วิชาเอก.....

วิชาโท.....

4. วิธีสอนตามแผนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตที่ท่านสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540
(สามารถเลือกได้มากกว่าหนึ่งวิธี)

..... 1. วิธีสอนแบบบรรยาย

..... 2. วิธีสอนแบบสาธิต

..... 3. วิธีสอนแบบอภิปราย

..... 4. วิธีสอนแบบปฏิบัติการ

..... 5. วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

..... 6. วิธีสอนแบบอื่นๆ โปรดระบุ.....

ที่ ทม 1007/ ๖1๙๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 ตุลาคม 2540

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเขมรกรรจวิทยาคม

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวสุนทรี แยมทัฬห เป็นนิสิตระดับปริญญาโท

วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง ศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมจากวิชาศิลปะกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ. พงษ์ศักดิ์ สุภเศรษฐศิริ

ประธาน

รศ. วรณรัตน์ ตั้งเจริญ

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตได้ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอภาพจิตรกรรมในวิชาศิลปะกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ในระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

สภาพการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ

ภาพเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง

ภาพแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม

ภาพจากจินตนาการ

ภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ

ตาราง 15 แสดงลักษณะของเนื้อหาต่างๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดภาพตามความสนใจและความถนัด

เนื้อหา	โรงเรียน		สาระแนว	วังน้ำเย็นวิทยา		คลองหาดพิทยาคม	วังหลังพิทยาคม		เขาคอกจันทายคม	วังโพธิ์พยอม		ไพร่เดี่ยววิทยา		รวม	
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ
1. เกี่ยวกับธรรมชาติ															
ลำธารในป่า	3	36	32	20	27	12	10							140	38.11
น้ำตก	2	6	3	5	4		1							25	6.76
ทะเล	1	5	2	1	5		2							16	4.32
คน	7	0	0	0	0		0							7	1.89
ภูเขา	0	4	0	0	2		0							6	1.62
สัตว์	1	0	0	2	0		2							5	1.35
2. เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง															
บ้านของลำธาร	3	10	11	24	12		12							79	21.35
รถบนถนน	1	2	2	0	1		0							7	1.89
สวน	0	0	0	0	1		1							2	0.54
3. แสดงความสัมพันธ์															
ของมนุษย์ในสังคม															
ห่วงโซ่สิ่งแวดล้อม	2	0	6	1	0		1							10	2.70
ครอบครัว	0	0	0	1	2		0							5	1.35
4. จากจินตนาการ	0	4	0	0	0		0							4	1.08
5. เลียนแบบจากสื่อต่างๆ															
การ์ตูนญี่ปุ่น	43	3	1	4	0		0							51	13.78
การ์ตูนฝรั่ง	6	0	0	0	0		0							6	1.62
กระป๋องกระดาษ	0	0	0	0	4		0							4	1.08
หนังสือแบบเรียนภาษาไทย	1	0	0	0	0		1							2	0.54
รวม	70	70	58	58	58		28							370	100

ตาราง 16 แสดงลักษณะการใช้สอย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดภาพตามความสนใจและความถนัด

โรงเรียน การใช้สอย	สระแก้ว	วังน้ำเย็นวิทยาคม	คลองหาดพิทยาคม	วังหลังพิทยาคม	เขาคถกรจวิทยาคม	วังโพธิ์วิทยาคม	โพธิ์เดียงวิทยาคม	รวม
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน ร้อยละ
การใช้สอยที่ 1								
สีแสด	52	41	26	41	33	13	17	223 60.27
สีเหลือง	46	33	13	21	20	17	12	162 43.78
สีน้ำตาลเงิน	50	53	44	42	52	24	8	273 73.78
การใช้สอยที่ 2								
สีส้ม	17	19	6	20	14	10	27	113 30.54
สีม่วง	15	16	10	14	11	7	3	76 20.54
สีเขียว	57	65	50	48	54	22	5	301 81.35
การใช้สอยที่ 3								
สีชมพูเหลือง	11	11	13	19	14	2	1	71 19.19
สีชมพูแดง	17	24	41	27	35	13	27	184 49.73
สีม่วงแดง	2	2	0	2	0	2	2	10 2.70
สีม่วงน้ำเงิน	2	1	2	2	0	1	0	6 1.62
สีเขียวเงิน	1	0	3	0	1	4	1	10 2.70
สีเขียวเหลือง	12	26	12	18	30	8	12	118 31.89
สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน								
สีเขียวและสีเหลือง	12	15	7	11	5	2	4	56 15.14
สีเหลืองและสีแสด	2	5	0	2	2	1	4	16 4.32
สีแสดและสีน้ำตาลเงิน	0	2	0	0	0	0	0	2 0.54
สีตรงข้าม								
สีเขียวและสีแสด	16	25	17	20	17	14	5	114 30.81
สีส้มและสีน้ำตาลเงิน	1	0	2	1	1	0	0	5 1.35
สีม่วงและสีเหลือง	0	2	0	0	0	1	0	3 0.81

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุนทรี แยมทัพ
เกิด	วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2511
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2528 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532 ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (กศ.บ. เอกศิลปศึกษา โทผลิตหนังสือ)
ที่ทำงาน	โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว 27210
ที่อยู่ปัจจุบัน	92/4 ซ.วัดมณฑป ถ.ฉิมพลี แขวงตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

การศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
สุนทรี แยมทัพ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยครินครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มีนาคม 2541

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา การสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นภาพจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ เครื่องมือศึกษาสภาพเนื้อหา สภาพการออกแบบ สภาพการใช้สี และแบบสอบถาม ครูผู้สอนเกี่ยวกับวิธีสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. วิธีสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบปฏิบัติการมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และวิธีสอนแบบอภิปรายใช้น้อยที่สุดร้อยละ 14.23
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 54.05 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างขึ้นร้อยละ 23.78 และเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 1.08
3. สภาพการออกแบบในงานจิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.89 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยการใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 62.16 รองลงมาคือเน้นโดยการจัดภาพให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 38.92 และมีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.08 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 43.24 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 43.24 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 15.68
4. สภาพการใช้สีในงานจิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 95.14 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 90.27 น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 69.73 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.68 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 17.30 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.08 เว้นพื้นเป็นกระดาดาร้อยละ 28.11

A STUDY OF MATHAYOM SUKSA 1 STUDENTS' PAINTINGS
FROM ART AND LIFE CLASS

AN ABSTRACT
BY
SUNTAREE YAMTHAP

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of
Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
March 1998

The purpose of this research was to study Mathayom Suksa I students paintings from "Art and Life" class. Samples were 370 paintings from students who study in Mathayom Suksa I during the year 1997 in three different size schools under the Office of Sakaew Province Education. The criteria for this studying was divided into 3 areas; content, design, and color in the painting. The result are:

1. The most teaching method is the practicum method (100%) while the lecture and demonstration teaching method is around 71.43%. The least one is the discussion teaching method (14.28%)

2. The most content of painting is the nature (54.01%) while the content about man-made objects is 23.78%. The least one is the imagination style (1.08%)

3. The design of paintings are divided into 5 categories, namely; unity, balance, emphasis, rhythm, and proportions. All the paintings show unity (100%), balance (100%) (98.11% in formal balance and 1.89% in informal balance.), emphasis (emphasis by shape, form, size (62.16%) while the emphasis by centralised object is around 38.92%. The least one is the use of decoration to emphasis (1.08%), rhythm (100% in repetition and 15.95% in progression rhythm) while the use of proportion is shown 42.24%. All of which shown the relationship of proportion within form and some 15.68% show relationship of proportion between forms as well.

4. The most color is primary color (95.14%) while the least one is tertiary color (90.27%). The most value of color is water mix in color (69.73%) while the least one is shade (5.68%). The use of color harmony is 17.39% and the use of complementary color is 31.08% while the use of unpainted space is 28.11%.